

A decorative border with a repeating floral and scrollwork pattern surrounds the text.

Рисале-и Нур Жыйнагынан

ШАЙТАНДЫН АЗГЫРЫКТАРЫ

Бедиуззаман
САИД НУРСИ

Рисале-и Нур жыйнагынан
ШАЙТАНДЫН АЗГЫРЫКТАРЫ

Китептин түп нускасынын аталышы:

Vesvese Risalesi

Автору: Бедиуззаман Саид Нурси

www.nurilim.com

Copyright © Бардык укугу корголгон

© «Ыйык Биримдик» Ислам борбору ДУ

№ 32 «05» 08 2013.

«Рисале-и Нур» кыргызчага которулганда «Нурдуу Каттар» дегенди түшүндүрөт. «Рисале-и Нур» китептери – Кураны-Каримдин аяттарын ачыктаган күчтүү жана акыйкат тафсир (Куранга түшүндүрмө). Бул китептер баштан аяк ыйман жана тавхид (Аллахтын бирлиги тууралуу) акыйкаттарынан турат жана ошондой эле, элдин бардык катмарынын түшүнүктөрүнө жараша позитивдүү илимдер менен жабдылган.

Заманыбыздагы белгилүү Ислам аалымы Бедиуззаман Саид Нурсинин «Рисале-и Нур» китептери «Ахли сүннөт валь жамаат» акыйдасына жана Имам Азам Абу Ханифа мазхабына ылайык келгендиктен, бул китептердин Кыргызстанда окулуусуна, басылуусуна жана жайылуусуна уруксат берилет.

Фатва бөлүмүнүн башчысы Шергазыев Жоробай

Катчы: Садиллаев Хамидулла
Тел.: (0312) 48-65-30

(Фатва бөлүмү) 000032

Урматтуу окурмандар!

*Сунуш жана пикирлериңизди төмөндөгү электрондук
дареги аркылуу билдирсеңиздер болот.*

nurilim.rnk@gmail.com

ЖЫЙЫРМА БИРИНЧИ СӨЗДҮН

ЭКИНЧИ МАКАМЫ

*Жүрөктүн беш жаратына багышталган
беш дары майдан турат.*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطٰنِ وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَّحْضُرُونِ

Оо, шек-күмөн оорусуна (васваса) чалдыккан бечара! Билесиңби, сенин дартың эмнеге окшош экенин? Ал азапка окшош. Канчалык ага маани берген сайын шишип чоңоё берет, ал эми көңүл бурбай койсоң, өчүп калат. Чоң нерсе сыяктуу карасаң чоңоё берет. Кичинекей деп билсең кичиреет. Корксоң, оорлошуп оорутат. Коркпосоң, жеңилдеп, жашыруун калат. Маңызын билбесең, улана берип тамырлашып кетет. А эгерде ички маңызын аңдап билсең, ал жоголуп кетет. Анда эмесе, балекет баскыр васвасанын (шек-күмөн, кооптонуу) жайнаган түрлөрүнөн эң эле көп кездешкен беш

жагын баяндап берейин. Балким, сага да, мага да шыпаа болуп калар. Анткени, бул шек-күмөн ушундай – билимсиздик аны чакырат, ал эми илим болсо аны качырат. Тааныбасаң, келет, таанысаң, кетет.

Биринчи жагы – алгачкы жарат

Шайтан шек-күмөндү эң оболу жүрөккө таштайт. Эгер жүрөк аны кабыл албаса, шек-күмөндөн «шетмге» (Кудайга акаарат кылуу, тилденүү, сөгүнүү) өтөт. Ой-кыялга шетмге окшогон ар кандай айрым ыпылас эскерүүлөрдү же болбосо адепке терс, иренжиткен жагдайларды сүрөттөп бере баштайт.

Жүрөктү «аттиң» деп айтууга мажбурлап, үмүтсүздүккө түшүрөт. Шек-күмөнгө түшкөн адамдын жүрөгү Раббисине адепсиздик кылып жатат деген ойго келе баштайт. Абдан катуу бушайман болуп, апкаарыйт. Мындай абалдан кутулуш үчүн диний (руханий) ойпикирлерден качып, аны мээсинен чыгарып салгысы келет. Бул дартка даба болчу дарысы төмөндөгүдөй:

Эй, шек-күмөнгө түшүп калган байкуш, бечара. Бери кара! Эч кандай бушай-

ман болуунун кереги жок! Анткени, сенин оюңа келип жаткан нерсе – бул ошол жогоруда айтылган «шетм» эмес, ал болгону гана кыялдануу. «Тахайүл-ү күфүр» (мусулманчылыкка ылайык келбеген нерселерди ойлоноу же кыялдануу) – куфр (Кудайга акаарат айтуу) болбогондой эле, «тахаййүл-ү шетм» (кыялдагы сөгүнүү) да шетм (сөгүнүү) болуп эсептелбейт. Анткени, логикалык жактан кыялдануу бул бүтүм эмес деп айтылат. Эгерде «шетм» сыртка ачык айтылганда гана бүтүмгө келет. Анткени ошол сенин жүрөгүңө келген жагымсыз сөздөр, албетте, сенин жүрөгүңдөн чыккан сөздөр эмес. Себеби ал сөздөрдөн сенин жүрөгүң жийиркенип, нааразы болот.

Демек, ал сөздөр жүрөккө жакын жайгашкан лүмме-и шейтаниеден (шайтандын шек күмөн салуучу жайы) келип жатат. Негизи васваса (шек-күмөн) качан ошол васвасаны жаман деп ойлой баштагандан тартып, жаман боло баштайт. Башкача айтканда, аны зыяндуу деп ойлоп алып, жүрөк да жабыр тартып калып жатат. Анткени, бүтүмсүз кыялга келген нерсени акыйкат деп ойлоп

алат да, шайтандын тымызын жасап жаткан ишин өзүнүн жүрөгүнөн чыгып жатат деп эсептейт. Шайтандын сөзүн жүрөктөн чыкты деп болжолдойт. Зыяндуу деп ойлогону үчүн жабыр тартат. Шайтандын каалаганы да мына ушул болчу.

Экинчи жагы:

Качан гана сөз жүрөктөн чыкканда, көрүнүшүн жоготуп, кыялга айланып, ал жерден сырткы көрүнүшкө ээ болушат. Ал эми кыял болсо өз учурунда кандайдыр бир себептерден улам элестерди токуй баштайт. Адам баласынын көңүл буруп, маани берген нерселеринин элестерин жолго коёт. Көңүл буруп, жүрөккө жакын кабыл алган кайсы маани өткөн болсо, жанагы образды ага кийгизип, жармаштырат же болбосо тосот.

Эгер келген маани-маңыздар аруу, таза болуп, ал эми элестер кир, булганыч же уятсыз болсо, анда аларды кийишпейт, болгону кандайдыр бир бири-бирине болгон кагылышуу болот. Мына ушул жерден шек-күмөндүү киши жогорудагы айтылган тийишүүнү кийип алуу менен чаташтырып алат

да, “Аттиң ай! Менин жүрөгүм ушунчалык бузулган экен! Менин бул абийирсиздигим менен напсимдин пастыгы мени динден чыгарып алыстатат окшойт!” деген чечимге келе баштайт.

Шайтан да анын ушул талуу жеринен көп пайдаланат. Бул жараттын дарысы төмөндөгүдөй:

Эй бечара, жакшылап уккун!

Намазыңдын сырткы тазалыгы - дааратыңа курсагыңдагы нажас, кир нерселер тоскоол болуп, таасирин тийгизип бузбайт. Так ошондой эле, ыйык, таза маани-маңыздардын кир, пас көрүнүштөргө жанашуусу да зыяндуу болбойт.

Мисалга айталык, сен Аллахтын аяттарын окуп, алар тууралуу ой жүгүртүп жатасың дейли. Бир убакта эле кандайдыр бир дартпы, же бул каалообу, же болбосо бир табигий муктаждыкпы, айтор, ушуга окшогон нерселер сенин оюңа келе баштайт. Албетте, сенин кыялың да ошол дарттын дабасын, муктаждыктын чарасын издештирип, аларга ылайыктуу пас элестерди токуй

баштайт. Келген маанилер да ал кир көрүнүштөрдү аралап өтө баштайт. Бирок тиги кир сүрөттөр өтүп жаткан маанилерге зыян бербейт дагы, кирдетип жабышпайт дагы, ал гана эмес кооптуулук да жаратпайт. Качан адам баласы ага катуу көңүл буруп, аларды зыяндуу деп ойлогондо гана кооптуу болот.

Үчүнчү жагы:

Кээ бир буюмдардын арасында биз билбеген жашыруун байланыштар бар. А түгүл, кээде биз такыр күтпөгөн нерселердин арасында да байланыш жиптери болот же ошол байланыштар өзү ошондой түзүлгөн же болбосо сенин кыялың алектенген ишиңе жараша ал жиптерди токуп, бири-бири менен байлаган. Мына ушул байланыштын сырынан улам, кээде ыйык нерсени караган кезде да кир (жийиркенич) нерсе эске түшө калат.

Баяндоо илиминде айтылгандай, “Акыйкатта алыстыкка себеп болгон карама-каршылыктар болсо, кыялда, тескерисинче, жакындыктын себеби болот”. Ачыктап айтканда, эки карама-каршы нерселердин элес-

теринин биригүүсүнө кыялдагы байланыштыруу себепкер болот. Бул байланыш аркылуу эске келген нерсеге «тедаи-йи ефкар», б. а. бир ойдун же бир пикирдин бөлөк ойду же пикирди эске салуусу деп айтылат. Мисалы, сен намаз учурунда Каабаны беттеп, дуба менен алек болуп, аяттардын маанисине ой жүгүртүп, өзүңдү Аллахтын алдындамын деп отурганыңда, жогоруда айтылган «тедаи-йи ефкар» сенин пикириңди кармап алып, эң алыскы, уят ойлорго жана сөздөргө жетелеп жөнөйт.

Ушундай учурда сенин башың мына ушундай тедаи-йи ефкарга малынып калса, бушайман болбо. Эсиңе келериң менен ал ойлордон кайт. “Эмне кылып салдым!” деп териштирип убара болбо. Себеби ошол алсыз байланыш сенин дыкат көңүл бурууң аркылуу күчтөнүп кетпесин. Анткени, ага канчалык маани берип таасирленген сайын, ошол алсыз эске келген нерселер көндүм ишке айланып калат. Кыялдын оорусу болуп калат. Мындан коркпо, анткени бул жүрөктүн оорусу эмес. Мындай эстөөлөрдүн көпчүлүгү – эрктен сырткаркы нерселер. Айрыкча,

сезимтал, ачуусу мурдунун учундагы адамдарда көп кездешет. Шайтан шек-күмөндүн мындай түрүн көп колдонот. Бул жараттын дары майы төмөндөгүдөй:

«Тедаи-йи ефкар» көбүнесе эрктен сырткары болот. Андыктан анда жоопкерчилик да жок. Анын үстүнө, бул тедаиде жанашуу эле болгону болбосо, бири-биринин чегине кирүү же болбосо бири-бирине жуурулушуп кетүү деген жок. Андыктан, пикирлердин кандай көрүнүштөрү болбосун, бири-бирин каптап өтпөйт, бири-бирине зыянын тийгизбейт. Шайтан менен илхам перишtesинин жүрөктө чогуу жүргөндөй же күнөөкөрлөр менен жакшы адамдардын туугандыгы жана бир жерде чогуу жашагандыктан, жаман нерселер жакшыларга жугуп калбайт. Ошол сыңары, пикирлердин жуурулушуусунан улам сен каалабаган жаман кыялдар таза ойлорго аралашып кетсе деле эч качан кесепетин тийгизе албайт.

Андыктан атайылап, же болбосо зыян берип жатат деп, аны менен убара болбой эле койгон дурус. Кээде жүрөк деле чарчайт. Пикир да өзүн бир нерсе менен алаксытыш

үчүн туш келди нерселер менен алек боло баштайт. Шайтан да мындай мүмкүнчүлүктү куру кол кетирбестен, ыпылас нерселерди алдына жая баштайт.

Төртүнчү жагы:

Амалдын эң жакшысын издөөдөн келип чыккан шек-күмөн – такыбаалык, Аллахтан коркуу мына ушунда деп ойлогон сайын жагдай ого бетер оорлой берет. А түгүл, ушундай бир деңгээлге жетет дейсиң, ал киши амалдын андан да жакшысын издейм деп жатып, тыюу салган нерселерге кирип, арамга аралашып калат. Айрым учурда көңүлгө жаккан сүннөттү издеп жатып, важипти таштап салат. “Кызык, амалым кабыл боло тургандай болду бекен?” деп, ошол кылган амалын кайталоого өтөт. Бул абал улана берет да, акыры барып үмүтсүздүккө түшүп калат.

Шайтан да жөн турбай мындай абалдан пайдаланып, аны жаралайт. Бул жараттын төмөндө эки дары майы айтылат:

Биринчи дары май: Мындай шек-күмөн көбүнесе мутазила фыркасына мүнөздүү. Анткени, алар көбүнесе: “Бул дүйнөнүн

сыноосуна себепчи болгон иш-аракеттердин же нерселердин затында, турган турпатында акыретке тиешелүү жагынан бир сулуулугу бар. Ошондон улам, аларды аткарууга буйрук берилген. Же болбосо алардын кандайдыр бир жаман жагы бар. Ошондуктан аларга тыюу салынган.

Демек, ар бир нерседе же бир буюмда болсун, акыретке тиешелүү акыйкат жагынан алганда жакшылыктар менен жамандыктар затында бар. Аллахтын буйругу менен тыюулары да аларды ээрчийт” - деп айтышат. Эми бул фырка боюнча пенде жасаган ар бир амалында “Кызык, жасаган амалым ошол башкы көрүнүшүнө ылайыктуу аткарылды бекен?” – деп шек санай баштайт.

Ал эми «мазхаб-ы хак» Ахли Сүннөт валь жамааттын көз карашында болсо “Жанабы Хак бир нерсеге буйрук бергенден кийин гана ал нерсе жакшы нерсеге айланат. Тыюу салгандан кийин гана ал нерсе жаман болуп саналат” – деп айтылат.

Демек, буйрук аркылуу жакшылык (сулуулук) жакшылык болот, тыюу аркылуу жамандык жамандык болот. Жакшылык

менен жамандыкта жоопкердин ал нерседен кабардар болушу каралып, ага жараша чечим кабыл алынат. Мына ушул жакшылык менен жамандык да сыртынан же дүйнөгө караган жагына эмес, акырет жагына карап аныкталат.

Мисалы, сен дааратыңды алып, намазыңды окуп бүттүң дейли. А бирок ошол сенин намазыңды же болбосо дааратыңдын түпкү маңызын буза турган себеп болуп кетти. Бирок сен аны билбей калдың. Бул учурда сенин намазың менен дааратың жарактуу жана дурус болуп эсептелет. Мутазила фыркасы болсо:

“Акыйкатта алар жийиркеничтүү жана бузуку болчу. Бирок сенден кабыл алынат. Анткени, андан сенин кабарың жок, билген жоксуң, демек, үзүрлүү себебиң бар” - деп айтышат. Ал эми Ахли Сүннөт мазхабынын көз карашы боюнча шарияттын көрсөткөн сырткы формасына ылайык кылган амалыңа: “Кызык, амалым (туура болду) бекен?” - деп шек-күмөнгө түшүп турба. Болгону, “Кабыл болду бекен?” - деп айт. Текеберленбе, кылган амалыңа таянба.

Экинчи дары май: Динде оорчулук жок. - **لَا حَرْجَ فِي الدِّينِ** Албетте, төрт мазхаб тең туптуура. Өзүнүн кемчилигин билүү - истигфарга (кечирим суроо) алып баргандай эле, өзүнүн амалын жакшы болду деп кабылдоо да текеберликке алып барат. Андай болсо мындай шек-күмөндүү кишиге биринчиси экинчисине караганда артыгыраак болот. Башкача айтканда, мындай шек-күмөндүү киши амалын мыкты деп эсептеп, текеберликке түшкөндөн көрө амалын кемчиликтүү деп билип, кечирим суроосу дагы да жакшыраак. Демек, мындай болгон соң, сен шек-күмөндү ташта. Шайтанга айт:

“Мындай абал абдан эле кыйын. Чыныгы абалдан кабардар болуу кыйынга турат. Диндеги берилген жеңилдикке тескери болууда. Анан да **يُسْرَ الدِّينِ لَا حَرْجَ فِي الدِّينِ** деп айтылган негизге карама-каршы чыгууда. Албетте, менин мындай абалым акыйкат мазхабынын кайсы бирине дал келет. Ал мага жетиштүү. Анын үстүнө, эч эле болбогондо, мен алсыздыгымды мойнума алып, ибадатты татыктуу түрдө аткара албаганым-

дан, кечирим сурап, кемчилигимди кабылдоом менен Аллахтын мээримине баш калкалап, кемчилигимдин кечирилишин жана амалымдын кабыл болушу үчүн башымды төмөн ийип, жалбарышыма себепкер болот.

Бешинчи жагы:

Ыйман маселелерине караштуу шек-күмөн көрүнүшүндө келген васваса. Шек-күмөндүү бечара адам кээде кыялды акыл толгоп ойлонуу менен алмаштырып коёт. Башкача айтканда, кыялга келген күмөндү акылга кирген күмөн, ишенимиме зыян келди деп ойлоп алат.

Ал эми кээде болсо кыялына келген күмөндү ыйманга зыян бере турган шек күмөн деп божомолдойт. Ал эми кээде ойго келген күмөндү акылы кабылдаган шек күмөн деп ойлойт. Кээде капырчылыкка тиешелүү ой-толгоолорду куфр-адашкандык деп ойлойт.

Ачыктап айтканда, адашкандыктын себептерин издөөдө «кувве и муфеккире» ой-жүгүртүү күчүнүн чабыттоолорунун издештирүүлөрүн жана бейтараптуу пикир

жүргүзүүлөрүн ыйманга терс нерселер деп болжолдойт. Ошентип, шайтандын айлакерлигинин жемиши болгон мына ушул божомолдордон чоочуп “Аттиң! Жүрөгүм бузулуп, ишенимиме зыяны тийген турбайбы!” - дейт. Мындай абалдардын көпчүлүгү эрктен тышкары болгондуктан, ыктыярдуу кичинекей эрки менен оңдой албай, үмүтсүздүккө түшөт. Бул жараттын дары майы төмөндөгүдөй:

«Тахаюл ү күфүр» күфүр болбогондой эле, күфүрдү ойлонуу да күфүр эмес. «Тасавур-у далалет» динден чыга турган пикирлерди элестетүү – адашкандык болбогондой эле, адашкандык тууралуу ой-толгоо да адашкандык эмес.

Анткени, кыялдануу да, убайым да, элестетүү да, ой-толгоо да акылдын тастыктоосунан жана «изан-ы калб» жүрөк менен бекем кабыл алуудан бири-биринен такыр айырмаланган, башка нерселер. Алар кайсы бир деңгээлде эркин болушат, адамдын эркине моюн суна беришпейт. Диндин чектөөлөрүнө анча кулак салышпайт. Ал эми акылдын тастыктоосу менен жүрөктүн бекем

кабыл алуусу болсо андай эмес. Булар бир өлчөмгө моюн сунушат. Мына ошондуктан кыял, шек саноо, элестетүү, ой-толгоолор акылдын жана жүрөктүн чечими болбогону үчүн адашкандыкка алып барбайт. Бирок эч кандай зарылчылыгы жок эле улам-улам кайталана берип, туруктуу абалга келсе, анда чыныгы күмөн андан келип чыгышы мүмкүн.

Анын үстүнө, бейтарап ой жүгүртүүнүн атынан же болбосо ынсаптын атынан деп, каршы тараптын көз карашын зарыл деп отуруп, ушундай бир абалга келет дейсиң, ыктыярсыз түрдө каршы тарапты туура көрүп колдоп чыгат. Ага зарыл (важип) болгон чындыктын колдоосу сынат. Ал да кооптуулукка түшөт. Касынын же шайтандын пайда-батасыз өкүлү боло турган абал оюнда отурукташып алат.

Мындай шек-күмөндүн эң башкы негизи ушул: Шек-күмөндүү киши «имкан-ы заты» менен имкан-ы зихни б. а. бир нерсенин заттык ыктымалдыгын ойдогу (акылдагы) мүмкүндүк менен чаташтырып алат. Ачыктап айтканда, бир нерсенин затында (маңы-

зында) мүмкүн боло турган нерсени акылында да мүмкүн деп ойлойт. А бирок Келам илиминин (ислам дининин негиздерин далилдөөчү илим) эрежелерине ылайык, затындагы мүмкүндүк илимдеги чечкиндүүлүккө тескери эмес жана акылдын талабына карама-каршылыгы жок.

Мисалы, ушул мүнөттө Кара деңиз жерге сиңип кетүүсү затында (маңызында) мүмкүн жана заттык мүмкүндүгү менен ыктымал. Бирок бир да шек-күмөнгө түшпөстөн эле азыркы учурда деңиздин ордунда турганына күмөнсүз бүтүм чыгара алабыз. Ошол ыктымалдуу мүмкүндүк менен заттык мүмкүндүк бизди шек-күмөнгө сала албайт, чечкиндүүлүгүбүздү буза албайт.

Мисалы, көктөгү Күндүн бүгүн батпай коюусу же болбосо эртең чыкпай коюусу затында мүмкүн. А бирок, бул мүмкүндүк биздин ишенимибизге зыян бербейт, күмөнгө салбайт. Мына ушул сыяктуу эле ыйман акыйкаттарынан болгон дүйнөлүк жашоонун батуусуна же акыреттик жашоонун чыгуусуна заттык мүмкүндүк

жаатында келген убайымдар бизге зыян бербейт. Анын үстүнө,

لَا عِبْرَةَ لِلْإِحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ دَلِيلٍ

башкача айтканда: “Далилден келип чыкпаган мүмкүндүктүн, ыктымалдуулуктун эч кандай мааниси жок!” деген белгилүү эреже диндин да, фыкыхтын да өзгөргүс эрежелеринен болот.

“Ыймандууларга мынчалык зыяндуу жана тажатып, тынчын алган шек-күмөн кандай себептерге байланыштуу бизге балээ болуп берилди?” - деп суроо беретурган болсоң.

Анда анын жообу төмөндөгүдөй болот: Ифратка (аша чапкандыкка) барбоо - артык кылам деп тыртык кылбаш шарты менен васвасанын негизги түпкү мааниси ыймандуунун сергек болушуна себепчи болот. Бир нерсени изилдеп билүүгө жана олуттуулукка алып барат. Адамдын кош көңүлдүүлүгүн, кайдыгерлигин жок кылат. Андыктан, Хакими Мутлак (Чексиз акылмандыктын ээси) ушул сыноо майданында, жарыш талаасында бизге түрткү боло турган камчы

кылып, васвасаны шайтандын колуна берип, адамзатты башка чаптырып жатат. Эгер аша чаап көңүлдү оорутса, Хакими Рахимге кайрылып, “Аuzu билляхи минашшайтаанирражим” - деп айтыш керек.

* * *

ОН ҮЧҮНЧҮ ЛЕМА

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ сырларына тиешелүү.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ * وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ *

(Шайтандан сактануунун сырларына байланыштуу “Он үч ишарат” жазылат. Ал ишараттардын кээ бирлери “Жыйырма алтынчы сөз” сыяктуу кээ бир рисалелерде башкача баяндалып, далилденгендиктен, бул жерде кыска гана айтылат).

БИРИНЧИ ИШАРАТ:

Суроо: Шайтандардын бул ааламда бир нерсени жаратууда эч кандай кийлигишүүсү, таасири болбосо, Аллах Таала да өзүнүн ырайымы жана колдоосу менен мусулмандардын тарабын колдоп турса, чындык менен акыйкаттын өзүнө тарткан сулуулуктары менен жакшылыктары да мусулмандарга дем-күч берип турса, адашуунун жийиркеничтүү ыпластыктары, а түгүл, адашуу жолундагыларды да жийиркентип турса, анда шайтан тарабындагылардын кыйла үстөмдүк кылуусунун акылмандуулугу

эмнеде? Айрыкча акыйкат жолундагылардын дайыма шайтандын жамандыктарынан сакташын суранышып, Аллахка корголоосунун сыры эмнеде?

Жообу: Мунун акылмандуулугу менен сыры төмөндөгүдөй:

Адашуу менен жамандык көп жагынан алганда кыйратуу, талкалоо, жок кылуу жана бузуу болуп эсептелет. Ал эми туура жол менен жакшылык болсо көбүнчө тургузуу, бар кылуу, оңдоо жана жөнгө салуу болуп саналат. Жыйырма адам жыйырма күндө салган бир имаратты бир адам бир эле күндө талкалап салары баарына маалым. Ооба, адамдын денесинин негизги мүчөлөрү менен жашоо шарттарынын бар болуусу аркылуу уланып жаткан адамдын өмүрү Улуу Жаратуучунун кудуретине гана таандык болуп турса да, бир мыкаачы адам ал адамдын бир мүчөсүн кесип салуу менен, өлүмгө дуушар кылат. Ошондуктан «Бузуу оңой» деген сөз эл оозунда айтылып жүрөт.

Мына ушул сырдан улам адашкандар чындыгында алсыздыгы менен абдан күч-

түү мусулмандарга кээде үстөмдүк кылып жатышат. Бирок мусулмандардын ошондой бекем бир сепили бар дейсиң, ага коргологон кезде коркунучтуу душмандар ага жакын жолой алышпайт жана жамандык жасай алышпайт.

Эгер убактылуу бир зыян бере турган болсо, **وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ** эрежеси боюнча түбөлүктүү сооптор менен пайдалар аркылуу ал зыяндын орду толукталат. Ал эми ошол бекем сепил, коргон Мухаммад алейхиссалаату вассаламдын алып келген шарияты менен сүннөт жолу болуп эсептелет.

ЭКИНЧИ ИШАРАТ:

Суроо: Дайыма бузукулукка үндөгөн шайтандардын (жамандыктын дал өзү болгон шайтандардын) жаратылышы жана ыймандууларга кол салуусу, алардын айынан көптөгөн инсандар капыр болуп, тозокко түшүп калышы өтө эле коркунучтуу жана зыяндуу көрүнүүдө. Кызык, Жамил-и Алелытлак, Рахим-и Мутлак жана Рахман-ы Билхак Аллахтын рахматы (ырайымдуулугу) жана жамалы (сулуулугу) мынчалык көптө-

гөн жагымсыз нерселердин жана коркунучтуу балээлердин пайда болушуна эмне үчүн уруксат берип жол ачып берүүдө?

Бул көп кишинин оюна келип, сурап жатышат.

Жооп: Шайтандын бар болуусунда бир аз зыяндуулук менен бирге аябай көп жалпы пайдалуу максаттар жана инсанды өнүктүрө турган нерселер бар. Ооба, бир данектен баштап чоң бир даракка дейре канчалаган өсүү этаптары бар болсо, инсанга берилген шык-жөндөмдүүлүктөрүндө да андан да арбын мартабалар бар. Кала берсе атомдон Күнгө чейинки аралыктай даражалар бар.

Албетте, бул шык-жөндөмдүүлүктөрдүн ачылып, өнүгүүсү бир кыймыл-аракетти же болбосо кандайдыр бир түрткүнү талап кылат. Ошол таасир берип, өнүгүүгө түрткү болгон замбиректин кыймылдаткыч аракети тирешүү менен гана болот. Ал тирешип күрөшүү болсо, шайтандардын жана зыяндуу нерселердин бар болуусунан улам ортого чыгат. Ошол зыяндуу нерселер болбогондо инсандардын даражасы периш-

телердикиндей болуп (макамы) туруктуу бойдон калмак. Андай болбогондо адамзат түрүндө макулуктардын миңдеген түрүндөй топтор болмок эмес. Кенедей бир жамандык келбесин деп миңдеген жакшылыктардан баш тартуу акылмандуулук менен адилеттүүлүккө карама-каршы келет.

Чындыгында шайтандын кесепетинен көптөгөн адамдар адашып жатышат. Бирок көбүнчө санга караганда сапатка көбүрөөк басым жасалып, ошого жараша маани жана баа берилет.

Мисалы, бир адамдын миң же болбосо он даана дандын уругу бар дейли. Ал уруктарды химиялык заттар аралашкан топурактын астына көмдү (топурактын астына көмүү менен химиялык реакция пайда болду). Он уругунан бак өсүп чыкты да миң уругу чирип кетти. Албетте, ошол он чоң бакка айланган уруктардын ал адамга берген пайдасы бузулуп кеткен миң уруктун чыгымын жаап, ордун толуктайт эмеспи.

Ошондой эле напси менен шайтандарга каршы күрөшүү жолунда адам тобун кадыр-

баркка жеткирген жана нурданткан жылдыз сыяктуу он жетишкен кемелдүү инсандын урматынан адамзатка келген пайда, урматсый жана баалуулук, албетте, зыяндуу курт-кумурскалардын деңгээлине түшүп кеткен ыплас адашкандардын каапырчылыкка кирүүсү менен адамзатка алып келе турган зыянды жокко чыгарып, көзгө көрсөтпөгөндүгү үчүн Алланын рахматы, хикматы (акылмандуулугу) жана адилеттүүлүгү шайтандын жаратылуусуна уруксат берип, адамга чабуул коюуга майдан талаасын ачып берген.

Эй ыймандуулар! Мындай коркунучтуу душманыңарга каршы Курандын өнөрканасынан жасалып чыккан такыбаалык силерге зоот болуп бере алат. Коргонуучу жайыңар болсо – Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) улуу сүннөтү. Ал эми куралыңар болсо - Аллахка жалбаруу, истигфар жана коруусун тилөө.

ҮЧҮНЧҮ ИШАРАТ:

Суроо: Курани Хакиим адашкан жолдо жүргөндөргө каршы чоң доомат коюп, арбын жыйындарды топтоп, өтө катуу коркутуусун акыл менен калчап көрсөк, анын адилет-

түүлүгүнө жана өзүнө шайкеш келген чечен-дүүлүгүнө тең салмактуулук менен туура багытты көздөгөн орундуу стиль ыкмасына туура келбей жатат. Так эле кудум, алсыз бир адамга каршы көп кол жыйнап, ал адамдын болбогон бир жүрүм-туруму үчүн миңдеген кылмыш жасагандай коркутуп жатат. Мал-мүлксүз, колунда жок алсыз бир адамга, ашкере ашынган тең тайлаша турган орток сымал маани берип доомат коюуда. Мунун купуя сыры менен акылмандуулугу эмнеде?

Жообу мындай: Мунун купуя сыры менен акылмандуулугу төмөндөгүдөй:

Шайтандар жана аны ээрчигендер адашкандык жолунда кетип бара жатышкандыктан, болбогон бир кыймыл-аракеттер аркылуу көптөгөн кыйратууларды жасай алышат. Көптөгөн макулуктардын укуктарына бир аз аракет менен кол салып, аябагандай арбын чыгым жоготууларды алып келиши мүмкүн.

Маселен, бир адам улуу өкүмдардын чоң кемесинде аз эле аракет менен же болбосо ага жүктөлгөн кичинекей бир милдетин так аткарбай, ошонун кесепетинен ошол чоң кемедеги бардык жумушчулардын иш-ара-

кеттеринин жана кылган кызматтарынын жыйынтыгын, натыйжаларын ойрон кылып жок болуусуна себепчи болот.

Ал кеменин адилеттүү ээси да ал күнөөкөр адамга кеме менен карым-катнашта болгон бардык карамагындагылардын атынан чоң бир доомат коюп, өтө катуу опузага алат. Бул жерде ал күнөөкөрдүн кенедей терс аракетине карап эмес, ошол аракеттен пайда болгон үрөй учурган натыйжаларды эске алуу менен ошол кеменин улуу урматтуу ээси жеке өзүнүн кызыкчылыгын эске албастан, тескерисинче, карамагындагылардын акыларын эске алуу менен өтө катуу жазага тартат.

Ошондой эле «Султаны Эзел жана Эбед» (Эзелки жана түбөлүктүү Султан) болгон Жаратуучубуз да жер жүзү деп аталган кемесинде туура (хидаят) жолдо жүргөндөр менен бирге орун алган шайтандын тобундагылардан деп эсептелген калпыс, адашкан жолдогулар, сыртынан караганда кенедей көрүнгөн каталары менен жана козголоң чыгаруулары аркылуу өтө көптөгөн макулуктардын укугуна кол салышып аткарган

улуу милдеттеринен келип чыккан натыйжалардын жоюлуп кетүүсүнө себепчи болушууда.

Мына ошондон улам шайтандын тобундагыларга чоң бир доомат коюп, катуу коркутуп, кыйратууларына каршы олуттуу маани берүү, накта чечендүүлүктүн ичинде даана акылмандуулук өтө ылайыктуу жана ыктуу. Абалга жана шартка жараша ыңгайлуу абалда шайкеш түрдө түшүндүрүү чечендүүлүктүн мүнөздөмөсү жана эрежеси болгондуктан, апыртып жазып калемди коромжу кылбайт. Белгилүү болгондой бир аз аракет менен арбын кыйратууларды жасаган коркунучтуу душмандарга каршы өтө бышык урабас чепке коргонбогон адамдын шору катат.

Мына, эй ыймандуулар! Ал көктөн түшкөн болоттой бекем чеп – Курандын дал өзү. Анын ичине кирип, өзүңдү куткарып кал!

Төртүнчү ишарат:

Ахли тахкик (акыйкат аалымдары) жана асхабы кашф (илим ээлери) “ барлык – толук жакшылык болсо, жоктук - толук жамандык”

экендиги тууралуу биргелешип бир пикирге келишкен. Ооба, кайрымдуулуктар, жакшылыктар жана жетишкендиктер барлыкка таянып, ага таандык болушат. Көрүнүшүндө терс жана жоктукка бараткандай көрүнсө да негизинде далилденген, аныкталган барлыкка тийиштүү. Ал эми адашкандык, жамандыктар, түйшүктөр, күнөөлөр жана балээлер сыяктуу бардык түрү суук, жагымсыз нерселердин булагы, өзөгү - бул жоктук жана жокко чыгаруу. Алардагы начардык менен жагымсыз оройлук жоктуктан келүүдө.

Чындыгында сырткы көрүнүшүндө далилденгендей жана бар болгондой болуп көрүнүшсө да, түпкү негизинде жоктук жана жокко чыгаруу болуп эсептелет.

Ары байкоо жүргүзүүнүн натыйжасында далилденгендей, чоң бир имараттын тургузулушу бардык каражаттары төп болгондон кийин барып анан ишке ашырылат. А бирок анын кыйрашы үчүн бар болгону бир түркүгүнүн урашы жетиштүү болот. Ошондой эле барлык да сөзсүз түрдө бар болгон бир себепти талап кылат. Анык бир себепке тая-

нат. Ал эми жоктук болсо, жоктукка тийиштүү нерселерге сүйөнөт. Жоктукка тийиштүү бир нерсе бар болбогон бир нерсеге себепкер болот.

Мына ушул эки эрежеге байланыштуу адамдардан чыккан шайтандар менен жиншайтандары ааламда коркунучтуу кыйратууларды жүзөгө ашырышып, капырчылыктын, адашкандыктын, бузукулуктун жана жамандыктын көптөгөн түрлөрүн жасашса да, бир нерсени жаратып жана пайда кылууда атомчолук өлчөмдө да кийлигишүүлөрү болбогондой эле, Алла Тааланын мүлкүндө да эч кандай шериктештикке үлүштөрү жок. Тактап айтканда, өздөрүнүн ал бузуку иштерин бир күч-кубатка таянып жасашкан жок.

Алардын жасап жаткан көптөгөн бузукулуктары күч-кубат жана аракеттен эмес, болгону бир ишти аткарбай коюудан же болбосо жалкоолуктан келип чыгат. Кайрымдуу иштерден алыстатып тоскоол болуу аркылуу бузукулуктарды жасашат. Тактап айтканда, жамандыктар ортого чыгат. Анткени бузуку иштер менен жамандыктар кыйратуунун түрүнө киргендиктен, кандайдыр

күч-кубатты жана кыймыл-аракетти талап кылбайт. Балким, бузуку иштерди жасап, жакшылыкка себеп боло турган бир шартты бузуп, опол тоодой бир кыйратууга алып келет.

Мына ушул сыр Мажусийлерде (отко сыйынгандар) ачылбаган бойдон калгандыктан, ааламда “Йездан” деген ат менен Халыкы Хайрга (Кайрымдуу иштерди жаратуучу), ал эми экинчиси “Эхриман” деген ат менен Халыкы Шерге (Бузуку иштерди жаратуучу) ишенип келишкен. А бирок алардын “Эхриман” деп атаган кыял түрүндөгү бузуку иштерди жасоочусу жаратууда алсыз, бузуку иштери жана болоор-болбос бир эрки менен таанымал болгон шайтан гана.

Мына, эй ыймандуулар! Шайтандардын бул коркунучтуу кыйратууларына каршы эң керектүү куралыңар жана оңдоп-түзөөчү аспабыңар бул истигфар жана “Ауузу Биллах” деп айтуу менен Жанабы Хакка корголоо. Ал эми чебиңер болсо - бул Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) касиеттүү сүннөттөрү.

БЕШИНЧИ ИШАРАТ:

Аллах Таала көктөн жөнөткөн китептеринде бүткүл адамзатка Бейиш сыяктуу аябагандай чоң сыйлык жана Тозок сыяктуу коркунучтуу жазаларды көрсөтүү менен бирге көптөгөн эскертүүлөрдү, коркутууларды жана кызыктыруучу нерселерди айтып жатса да, ыймандуулар үчүн туура жолдо кетүүнүн ушунчалык көп себептери турса да, шайтандын тайпасынын эч кандай сыйлыгы жок, жийиркеничтүү, алсыз азгырыктарына кабылышып, жеңилип калуулары бир жолу мени абдан катуу ойлондурду.

Таң калыштуу, ыйманы болуп туруп Аллах Тааланын ошончолук коркутууларына маани бербей коюу кандай болот? Мындан соң ыйманын кантип сактап кала алат?

إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

Бул аяттын сырынан улам: Шайтандын өтө алсыз азгырыктарына кабылышып, Аллахка баш көтөрүшүүдө. А түгүл, менин кээ бир досторум менден жүздөгөн акыйкат дарстарын чын жүрөктөн тастыктоо менен угушуп жана мага болгон артыкча

хусну-зан б.а. жакшы ойлору менен байланыштары бар болуп туруп, ыймансыз жана бузуку бир адамдын маанисиз жана эки жүздүүлүк менен жасаган сөздөрүнө алданып калышты. Ага тараптар болушуп мага каршы болуп калышты. Фасубханаллах дедим, инсан ушунчалык да акылдан айныйбы? Бул кандай акыйкатсыз адам, - деп ал бечараны гыйбат кылдым, күнөөгө баттым. Андан соң жогорудагы ишаратта айтылган акыйкат ачылды, караңгы болгон көп нерселерди жаркыратты.

Аллахка шүгүрлөр болсун, ал нур аркылуу Ыйык Курандын көптөгөн таргибат менен ташвикаттары (үмүт берип кызыктыруусу) толук орундуу айтылгандыгын, ыймандуу адамдардын шайтандардын азгырыктарына кабылуулары ыймансыздыктан жана ыйманынын алсыздыгынан эмес экендигин, чоң күнөөлөрдү жасаган адам капырчылыкка кирип кетпей тургандыгын Мутазила жана кээ бир Харижийа ишениминде:

“Чоң күнөөлөрдү жасаган адам капыр болот же болбосо ыйман менен капырлыктын ортосунда калат” – деп айткан өкүмдө-

рүнүн ката экендигин жана менин ал досумдун да жүздөгөн акыйкат дарстарын бир жалганчынын сөзүнө курбан кылуусу мен ойлогондой акылынан адашуучулук менен акмакчылык эмес экендигин түшүнүп, азаптан кутулгандыгыма Аллахка шүгүр кылдым. Анткени жогоруда айтканыбыздай, шайтан арзыбаган бир таасир аркылуу адамды олуттуу коркунучка түшүрө алат экен.

Ары адамдын напсиси да ар дайым шайтандын айтканын угат. Ары Кувве-и шахавие (бүткүл пайдаларды жана рахат берүүчү нерселерди өзүнө тартуучу сезим) менен кувве-и гадабие (ачуулукту, каардуулукту тартуучу) сезимдери да, шайтандын азгырыктарын кабыл кылуучу жана угуучу эки аспап сымал.

Мына ушундан улам, Аллах Тааланын «Гафур» (Кечирүүчү) жана «Рахим» (Мээримдүү) аттуу эки ысымы кенен чагылуулары аркылуу ыймандуулар үчүн кучагын жаюуда. Ыйык Куранда да пайгамбарларга берилген эң маанилүү белеги да магфират (кечирим) болгондугун көрсөтүү аркылуу аларды кечирим суроого чакырууда.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(Бисмиллахир рохманир рохиим) ыйык келмесин ар бир сүрөөнүн башында кайталоо менен, кандай кайрымдуу иштер болбосун бул келме менен баштоону буйрук берүү аркылуу ааламды камтыган кенен ырайымын коргонуучу жер катары көрсөтүүдө жана **فَاسْتَعِذْ** буйругу менен

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّحِیْمِ келмесин бизге калкан кылып көрсөтүп жатат.

АЛТЫНЧЫ ИШАРАТ:

Шайтандын эң коркунучтуу азгырыктарынын бирөөсү төмөндөгүдөй:

Кээ бир өтө сезимтал ак жүрөк адамдарга тахайууль-у куфурду тасдык-ы куфур менен чаташтырып коёт. Тасаввур-у далалетти тастыктоо көрүнүшүндө көрсөтөт. Кут даарыган адамдар же болбосо кээ бир ыйык нерселер тууралуу өтө кебетеси суук ойлорду кыялына алып келип көрсөтө баштайт. Затында болушу мүмкүн боло турган белгисиз нерсени акылга да мүмкүн деп көрсөтүп, диндеги бекем ишенимине терс

келүүчү шек-күмөнгө салат. Ошол учурда ал байкуш сезимтал адам өзүн адашуу менен капырлык ичине түшүп калдым деп күмөндөнүп, ыйманынын толуктугуна күмөндөнө баштайт, үмүтсүздүккө кабылат жана ошол үмүтсүздүгү менен шайтанга оюнчук болот.

Шайтан да ал адамдын үмүтсүздүгүн, ошол алсыз тамырын жана чындык менен жалганды ажырата албай калган абалын ого бетер күчтөндүрөт. Ошентип ал адам акылынан адашат же болбосо: «Херчи бад абад» (Эмне болсо ошол болсун) – дейт да адашуу жолуна түшөт.

Шайтандын бул азгырыгынын түпкү маңызы таптакыр негизсиз экендигин кээ бир китепчелерибизде далилдегенбиз, бул жерде да кыскача айтып өтөбүз.

Баарыбыз билебиз, жыландын күзгүдөн көрүнгөн сүрөтү чакпайт, оттун жалыны күйгүзбөйт жана ыплас нерсенин чагылуусу булгабайт. Дал ошол сыяктуу эле кыял же болбосо пикир күзгүсүндө ыймансыздык менен ширктин чагылып көрүнүүсү адашуунун көлөкөлөрү менен сөгүнгөн адепсиз

сөздөрдү кыялдануу да ишенимди бузбайт, ыйманга залакасын тийгизе албайт жана адепсиздикке жатпайт. Анткени, кыялдагы сөгүнүү сөгүнүү болбогон сыяктуу, капырлыкты кыялдануу да капырдык эмес. Ошондой эле адашууну ойлоо да адашуу эмес деген белгилүү эреже бар. Ал эми ыктымалдуулуктар же болушу мүмкүн деген арсар нерселер ыйманга шек-күмөндү бере албайт жана ишенимди бузбайт. Дин илимдеринин усулдарында мындай эреже бар:

إِنَّ الْإِمْتَكَانَ الدَّائِيَّ لَا يُتَابَعِي الْيَقِينَ الْإِلْمِيَّ

Мисалы: Азыркы учурда Барла көлү суу катары ордунда тургандыгына эч кандай шектенбейбиз. А бирок, затында ал көл ушул мүнөттө соолуп калышы толук ыктымал. Ушул затындагы соолуп калуу мүмкүнчүлүгү жөн гана айтылган сөздөн улам пайда болбогондуктан, шектенүүгө да эч кандай негиз боло албайт. Анткени, кайра эле дин илимдеринин усулдарында мындай эреже бар:

أَبْلًا عِبْرَةٌ لِلاَّحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِيءِ عَنْ دَلِيلٍ

Башкача айтканда: «Бир далилден улам пайда болбогон затындагы ыктымал болсо,

күмөндөнүп, маани бере тургандай ойло-нууга да арзыбайт». Мына ушул шайтандын азгырыгына дуушар болгон бечара адам ыйман акыйкаттарына болгон ишенимин ушундай затындагы ыктымалдар менен бузуп жатам деп ойлоп калат.

Мисалы: Азирети Пайгамбар алейхиссалату вассалам тууралуу анын адам болгонуна байланыштуу, ал жөнүндө көптөгөн ар кандай ойлор келиши мүмкүн, алар ыймандын бекемдигине зыян бере албайт. Бирок, ал адам зыян берди деп ойлоп, зыянга түшүп калат.

Дагы бир мисал: Кээде шайтан жүрөктүн үстүндө жайгашкан «люмме- и шейтание» аркылуу Аллах Таала жөнүндө жаман сөздөрдү сүйлөйт. Ал адам да: «Ушинтип сүйлөп жаткан соң менин жүрөгүм бузулган тура» – деп ойлоп калтырап титирей баштайт. А бирок, анын бул титиреп коркуусу же болбосо ага ыраазы болбоосу – ал сөздөрдүн өзүнүн жүрөгүнөн чыкпагандыгынын далили. Демек, бул «Люмме и шейтаниеден» келип жатат же болбосо шайтан тарабынан эскертилип, кыялына салынып жатат.

Анын үстүнө адамдын өтө кылдат сезимдеринин арасында мен такыр аныктай албаган каалоо менен эркти укпаган эки сезим бар экен. Атүгүл, милдет астына да киришпейт экен. Кээде ошол сезимдер өзүнүн өкүмүн жүргүзүп, акыйкатты укпай, жаңылыш туура эмес нерселерге киришүүдө. Ошол учурдан пайдаланып шайтан да ал адамга:

«Сенин ички дүйнөң акыйкатка, ыйманга такыр ылайыктуу эмес, андыктан мындай каталарга аргасыз кирип жатасың. Демек, сенин тагдырың тозокко алып бара тургандай болуп жазылган тура» – деп күмөнгө салат. Ал бечара адам да үмүтсүздүккө түшүп, бактысыздыкка жол тартат...

Мына, ыймандуу адамдын шайтандын баштапкы азгырына карата коргонуу – Мухаккыкин и асфиянын (ислам аалымдары, акыйкатчылары) эрежелери менен чектери сызылып көрсөтүлгөн ыйман акыйкаттары менен Куран өкүмдөрү. Ал эми акырындагы азгырыгына карата:

Аллахтан коргоо тилөө аркылуу ага маани бербөө. Анткени, канчалык маани берген сайын көңүл чордонун өзүнө буруп

чоңоюп, шиший берет. Момун адамдын мындай руханий жараларынын дарысы болсо – Пайгамбарыбыз алейхиссалаату вас-саламдын сүннөтү.

ЖЕТИНЧИ ИШАРАТ:

Суроо: Мутазила агымынын башчылары жамандыкты жаратууну жамандык деп кабыл алышкандыктан, капырлык менен адашууну Аллахка бергиси келишпейт. Өздөрүнүн ушул пикирлери аркылуу кудум Аллахты аруулап жатабыз деп ойлошот. “Адамзат – өз аракетин өзү жаратуучу” – деп адашып жатышат. Андан сырткары:

“Чоң күнөөнү кылган момун адамдын ыйманы кетет. Анткени Аллахка ишенип жана Тозокту тастыктаган адам андай күнөөнү жасоосу мүмкүн эмес. Себеби бул дүйнөдө түрмөгө түшүп калуудан коркуусу аркылуу өзүн мыйзамсыз нерселерге баруудан коруган адам түбөлүктүү Тозоктун азабы менен Жаратуучунун ачуусуна маани бербестен чоң күнөөлөрдү кылып жаткан болсо, албетте, ыймансыз экендигине далил болот”, – деп айтышат.

Жообу: Биринчи бөлүктүн жообу мындайча: Тагдыр темасына байланыштуу жазылган китепчебизде баяндалгандай, жамандыкты жаратуу жамандык эмес, ошол жамандыкты адат кылып алуу - жамандык. Анткени бир нерсени жаратуу же пайда кылуу жалпы натыйжаларына карайт. Бир жамандыктын бар болуусу көптөгөн жакшы натыйжаларга көмөкчү болгондугу үчүн ал жамандыктын жаратылуусу натыйжасы жагынан жакшылык болуп эсептелет.

Мисалы, оттун жүздөгөн жакшы натыйжалары бар. Бирок кээ бир олдоксон адамдар отту туура эмес колдонуу аркылуу отту өздөрүнө жамандык кылып алуу менен “Оттун жаратылуусу жамандык” – деп айта алышпайт. Ошондой эле шайтандардын да жаратылуусунда адамзаттын өсүп-өнүгүүсүнө караштуу көптөгөн пайдалуу натыйжалары бар болуусу менен бирге, туура эмес пайдалануу аркылуу жана туура эмес иш кылуу менен шайтандарга жеңилип калып “Шайтандын жаратылышы – жамандык” – деп айта албайт. Тескерисинче, ал өзүнүн кылган иши менен өзүнө жамандык жасап

алды. Ооба, жасаган иш билинер-билинбес кыймыл болсо да, жекече бир жамандыктын натыйжасына себепчи болот. Ошентип жамандыкты жасоо жамандык болот. Бирок жаратуу жалпы натыйжаларга карагандыгы үчүн, жамандыкты жаратуу жамандык эмес, тескерисинче, жакшылык болуп эсептелет.

Мына ошондуктан Мутазила жаатындагылар бул сырды түшүнө алышпагандыктары үчүн: “Жамандыкты жаратуу жамандык жана жийиркеничтүү нерсени жаратуу жийиркеничтүү” – деп, Аллах Тааланы жаман сыпаттардан аруулайбыз деп жамандыктын жаралуусун Аллахка беришпестен, адашууга кетишкен.

وَالْقَدْرَ خَيْرِهِ وَ شَرِّهِ

деген ыймандын бир шартын туура эмес жоромолдошкон.

Экинчи бөлүгү болсо: “Чоң күнөөлөрдү кылган адам кантип эле ыймандуу бойдон калсын?” деген суроолоруна жооп. Биринчиден: Жогорудагы ишараттарда алардын катасы ачык түрдө түшүндүрүлгөндүктөн кайталоого муктаждык жок. Экинчиден:

Адамдын напсиси дароо бериле турган учурдагы кичинекей бир ыракатты кийин берилүүчү азырынча белгисиз болгон эбегейсиз чоң ыракаттан өйдө көргөнү сыяктуу, келечекте берилүүчү бир жылдык азапка караганда учурдагы урулуучу бир шапалактан көбүрөөк коркот. Анын үстүнө адамдын сезимдери үстөмдүк кылган болсо, акылдын айткандарын уккусу да келбейт. Өзгөчө каалоо ышкысы өз өкүмүн жүргүзгөндө, өтө аз жана маанисиз болгон учурдагы Ыракатты келечектеги өтө чоң сыйлыктарга алмаштырып таштайт.

Ошондой эле, келечектеги кийин бериле турган чоң азапка караганда учурдагы аз гана кыйналуудан көбүрөөк коркот. Анткени күмөн, кумар, эңсөө, сезимге кабылуу булар келечекти көрө алышпайт, керек болсо жокко чыгарышат. Эгер напси дагы аларга жардам бере турган болсо, ыймандын борбору болгон жүрөк менен акыл ооз ача албай калышат да, жеңилүүгө аргасыз болушат.

Мындай абалдарга кабылганда чоң күнөөлөрдү жасоо ыймансыздыктан улам келген жок, тескерисинче, жогорудагы

айтылган сезимдердин толкуп ташуусунун негизинде алардын үстөмдүк кылуусу аркылуу акыл менен жүрөктүн жеңилишинен улам болот.

Анын үстүнө жогорудагы ишараттарда түшүнүктүү болгон сыяктуу: Жамандык менен кумар ышкы сезимдердин жолу – бузуу болгондуктан, өтө оңой. Шайтандын ишин кылган адамдар жана жин шайтандар адамдарды оңой эле ал жолго имерип алышат.

Абдан таң кала турган бир жагдай, хадистерде айтылгандай түбөлүктүү ааламдын чымындын канатындай бир нуру да түбөлүктүү болгондуктан, инсандын бул дүйнөдөн өмүр бою алган ыракаттарына жана сыйлыктарына тете келсе да, кээ бир бечара адамдар бир чымындын канатындай болгон ушул жалган дүйнөнүн ыракаттарын акыреттин улуу сыйлыктарынан жогору көрүп шайтандын жолуна түшүшүүдө.

Мына ушул сырдан улам, Ыйык Куран ыймандуу адамдарды улам-улам, кайра-кайра коркутуп, кызыктыруу менен күнөө-

лөрдөн кайтарып жакшылыкка чакырып жатат.

Ыйык Курандын мынчалык кайталоо менен туура жолго үндөп жатышы бир учурларда мага мындай пикирди берди: Мынчалык тынымсыз эскертүүлөр, улам-улам ойго салуулар, алдын алуулар ыймандуу адамдарды туруксуз жана ишеничсиздей көрсөтүп жатат. Адамзаттын аброюна жарашпай турган абалды берип жатат. Анткени, айталык бир кызматчы башчысынан алгачкы алган бир буйрукка моюн сунуу жеткиликтүү болуп турса да, ошол эле буйрукту он жолу кайра-кайра айта турган болсо, кызматчысы да нааразы болуп «Мен кыянатчы эмесмин го, эмнеге эле менден күмөн санап жатасыз» – деши мүмкүн.

Ал эми Ыйык Куранда чын жүрөктөн кудайга берилген ыймандуу адамдарга кайра-кайра кайталап буйрук берип жатат. Бул ой менин акылымды алагды кылды. Ал кезде жанымда мага абдан берилген эки, үч жакын досум бар болчу. Аларды да адам шайтандарынын бузуку пикирлерине кабылып калышпасын деп, көп жолудан кайталап

катуу эскертип турчумун. Алар да: «Бизден эмнеге күмөн санап жатасың» – деп, мага таарынышчу эмес. Бирок мен ичимден: «Мен бул тынымсыз эскертүүлөрүм аркылуу буларды таарынтып жатсам керек. Туруксуз же ишенимсиз деп эсептеп, аларды күнөөлөп жатсам керек» – деп ойлочумун. Кийинчерээк жогорудагы ишараттарда баяндалып далилденген акыйкаттар ачыкка чыкты.

Ошондо гана ал акыйкаттар аркылуу Ыйык Курандын айткан ар бир эскертүүсү толук, орундуу экенин, эч кандай коромжусуз, даанышмандык менен жана эч кимди күнөөлөп-жемелебестен кайра-кайра кайталап жатканынын чыныгы даанышмандык жана чыныгы кызыл тилдүүлүк экендигин түшүндүм. Ошентип тиги жакын досторумдун эмне үчүн мага таарынышпагандыгынын сырын да түшүндүм. Ал акыйкаттын кыскача маңызы мындайча экен:

Шайтандар бузуку жолунда жүрүшкөндүктөн, бир аз таасир аркылуу көптөгөн жамандыктарды жасай алышат. Андыктан туура жолду тандап акыйкат жолунда кеткендер өтө этияттык менен коргонууга,

кайра-кайра эскертүү алууга жана көптөгөн жардамдарга муктаж болушкандыктан, Жанабы Хак ошол кайталоолор аркылуу миң бир ысмы менен ыймандууларга жардамын сунуштап жатат жана ырайымдуулуктун миңдеген аркан жиптерин жардамга сунуп жатат. Адамдын аброюна шек келтирбестен, тескерисинче, сактап жатат. Адам баласынын баалуулугун төмөн түшүрбөстөн, тескерисинче, шайтандын жамандыгын чоң көрсөтүп жатат.

Мына эй, ахли хак жана ахли хидаят (акыйкат жана туура жолдогулар)! Инсан жана жин шайтандарынын жогорудагы айтылган азгырыгынан кутулуунун чарасы - ахли сүннөт вал жамаат болгон акыйкат жолун кармангыла, Ыйык Курандын бекем сепилине киргиле жана пайгамбарыбыз алейхиссалаату вассаламдын сүннөтүн өзүңөргө туу тутуп, саламаттыкты тапкыла!

СЕГИЗИНЧИ ИШАРАТ:

Суроо: “Жогорудагы ишараттарда: “Адашуу жолу оңой, бузуу жана талкалоо болгондугу үчүн көп адамдар ошол жолдо бараты-

шат”, – деп далилдедиңиз. А бирок, башка китептериңизде: “Капырлык менен адашуу жолу өтө оор жана түйшүктүү экенин, эч ким ал жолго кирбеш керек экендигин, ал эми ыйман менен хидаят жолу болсо, абдан жеңил жана оңой экендигин, баары ал жолго түшүшү керек”, – деп таасын далилдер менен далилдеген болчусуз.

Жообу: Ыймансыздык менен адашуу эки жолдон турат. Биринчиси амал менен жана негиздерге тийишпестен, ыйман өкүмдөрүн жокко чыгаруу болгондуктан, адашуунун бул жолу оңой. Акыйкатты кабыл этпөө, таштоо, жокко чыгаруу болуп саналат.

Мына ушул жолу жазмаларыбызда оңой деп көрсөтүлгөн. Экинчи жолу болсо амалда жана майда маселелерде эмес, тескерисинче, ишенимдеги жана пикирдеги өкүм болуп эсептелет. Тек гана ыйманды жокко чыгарбастан, тескерисинче, ыйманга терс бир жол ачууда. Бул, демек, жалганды кабыл кылуу жана акыйкаттын терсин далилдөө дегендикке жатат. Бул, жол ыйманды тек гана жокко чыгаруу менен бузуу гана эмес, тескерисинче, ыймандын тескериси болуп

эсептелет. Оңой боло тургандай кабылдабай коюу гана эмес, тескерисинче, жок нерсени кабыл кылуу болуп саналат. Бул жерде ошол жок деген нерсеңди далилдөө менен гана кабыл кылынат.

الْعَدَمُ لَا يُثَبِّتُ эрежеси боюнча: “Жок нерсени далилдөө, албетте, оңой-олтоң иш эмес”.

Андыктан башка китептеримде мүмкүн болбой тургандай оор жана түйшүктүү көрсөтүлгөн ыймансыздык менен адашуу бул жолго киргендиктен, кыпындай акылы болгон адам бул жолго түшпөөсү керек. Анын үстүнө бул жол рисалелерде ачык-айкын далилденгени сыяктуу өтө коркунучтуу кайгылары менен тумчуктуруучу караңгылыктары бар болгондуктан, кыпындай акылы бар адам ал жолго баспашы керек.

Эгер: “Мынчалык кайгылуу жана караңгы, ары түйшүктүү жол болсо, анда эмнеге адамдардын көпчүлүгү ошол жолду тандап кетип бара жатышат?” – деп айтылса анда жообу төмөнкүдөй:

Ичине кирип алышкандыктан чыга албай жатышат. Анын үстүнө адамда айба-

натка, өсүмдүккө тийиштүү сезимдер да бар болгондуктан жана бул сезимдер инсандагы башка сезимдерге басымдуулук кылгандыктан чыгууну каалашпайт жана учурдагы, убактылуу ыракаттар менен өздөрүн алдап жүрө беришет.

Суроо: « Адашууда өтө коркунучтуу кайгы менен коркуу бар болгондуктан, Аллахка жана акыретке ишенбеген капыр жашоодон ыракат алмак турсун, таптакыр жашабай коюусу керек эле. Балким, ошол адашуудагы кайгыдан эзилип, коркушунан өтү жарылып кетмек болчу.

Анткени, адамдык жагынан чексиз нерселерди сүйүп жана дайыма жашагысы келип жашоого ашык болуп турса, акыреттеги жашоо бар экендигине ишенбөө аркылуу өлүмдү түбөлүктүү жок болуу жана түбөлүктүү ажырашуу деп ойлоп, ал эми бардык макулуктардын, сүйүктүүлөрүнүн жана бардык жакшы көргөн нерселеринин өлүмдөрүн түбөлүктүү айрылуу деп ойлогон капыр адам кантип жашай алат? Жашоодон кантип ыракат ала алат?»

Жообу: Шайтандын таң калыштуу азгыруусу менен өзүн алдап, жашап келет. Көрүнүшүндө ыракат алып жаткандай ойлойт. Буга белгилүү бир мисал менен анын акыйкатына ишарат кылабыз. Ал мындайча:

Ал мисалда минтип айтылат: Төө кушка: «Канатың бар экен, учпайсыңбы!» – деп айтышыптыр. Ал болсо канаттарын жыйнап: «Мен төөмүн го», – деп учпаптыр. Бирок аңчынын тузагына түшүп калат. Аңчы мени көрбөсүн деп башын кумга тыгат. А бирок, олчойгон чоң денеси сыртта калгандыктан, аңчыга даяр бута болуптур. Анан ага: «Мейли төөмүн дейсиң, анда жүк ташы!» – деп айтышат экен. Ал болсо канаттарын жайып:

«Мен кушмун да», – деп жүк көтөрүү түйшүгүнөн кутулуптур. Ошентип эч кандай коргоочусуз жана тузаксыз эле аңчылардын колуна түшүп берген экен. Дал ушул сыяктуу каапыр да асмандан келген курандын өкүмдөрүнө карата бүтүндөй капырлыгын таштап, арсар күмөндүү капырлыкка өтүп алган. Андан: «Ырас, өлүм менен айрылууну түбөлүктүү жок болуу деп билесиң, өзүңдү аса турган дар же болбосо мүрзө көз алдында

турат... Аны ар дайым көз алдында элестеткан адам кантип жашай алат? Кантип ыракат ала алат?» – деп сураса, ал Курандын жалпыга түшкөн ырайымы менен нурунан алган үлүш аркылуу: «Өлүм жок болуу эмес, түбөлүктүү жашоо бар болушу ыктымал» – деп айтат. Же болбосо мисалдагы төө кушка окшоп, ажал аны көрбөй кала тургансып, кабырга кирбей кала тургансып жана бардык нерселерден айрылбай кала тургансып башын наадандык кумуна катып алат!

Корутунду: Бир сөз менен айтканда, ошол арсар күмөндүү капырлыгы менен төө кушу сымал өлүмдү жок болуу маанисинде билген кезде, Куран менен асмандан келген китептердин «Акыретке ыйман» ишенимине байланыштуу айтылган анык кабарлары ага акыреттин болушу ыктымалдай туюлат. Ал капыр ошол ыктымалдарга бекем жабышып алып, жок болуу деген коркунучтуу кайгыны өзүнө албайт.

Ошондо ага: «Ырас, биз өлгөндөн кийин баарыбыз түбөлүктүү ааламга барабыз, ошондуктан ал жакта жакшы жашоо үчүн бу дүйнөдө диний милдеттер менен алек

болуш керек», – десең ал адам жүрөгүндөгү шектүү капырлыгы менен: «Балким, о дүйнөдө жашоо жоктур, жок нерсе үчүн эмне үчүн бул дүйнөдө ибадат кылып түйшүк тартышым керек», – деп айтат. Башкача айтканда, оболу Ыйык Куранда айтылган ошол түбөлүктүү жашоого ишеним артып, түбөлүктүү жок болуу азабынан кутулат. А бирок дилиндеги шектүү капырлыгынын айынан диний милдеттерди аткаргысы келбей, бул жагынан ошол шектенип жаткан капырлыгына жабышып ал кыйынчылыктан да кутулат.

Демек, ушул көз караштан алып караганда бул жашоодон ыймандуу адамдан да көбүрөөк ыракат алып жатам деп ойлойт. Анткени, диний милдеттердин түйшүгүнөн ыймансыздыгы менен кутулуп жатат, ал эми түбөлүктүү акыреттик кайгыларды болсо, ага ыйман келтирүү менен азапты өз мойнуна албайт. А бирок, шайтандын бул азгыруусу – үстүртөдөн гана, таптакыр пайдасыз жана убактылуу нерсе.

Мына, Ыйык Курандын капырлар үчүн да ырайым жагы бул дүйнөлүк жашоону аларга

аз да болсо Тозокко айландыруудан куткарып, шек-күмөнгө салып жашатып жатат. Болбосо акыреттеги Тозокту эстетте турган бу дүйнөдө дагы руханий тозок азабын чегишмек же болбосо өздөрүн асып өлтүрүүгө мажбур болушмак.

Мына, эй ыймандуулар! Силерди түбөлүктүү жок болуудан дүйнөлүк жана акыреттик тозоктон куткара турган Курандын коргоосуна толук ишеним менен киргиле. Пайгамбарыбыз (с.а.в) дын сүннөтүнүн алкагында ага баш ийип жактыруу менен жашагыла! Бу дүйнөдө даттануудан, ал эми акыретте болсо чоң азаптан кутулгула!

ТОГУЗУНЧУ ИШАРАТ:

Суроо: Аллах жолундагы жамаат болгон ахли хидаят эң башта пайгамбарлар жана алардын башында турган Фахры Алам - ааламдын сыймыгы болгон (С.А.В) ушунчалык Аллахтын жардамы менен ырайымына бөлөнүп турса да көп жолу шайтандын тарапташтары болгон адашкандарга эмне үчүн жеңилүү ызасын тартышкан? Анан дагы Пайгамбарлардын мөөрү болгон

Мухаммад алейхиссалаату вассаламдын күн сыяктуу жаркыраган элчилик милдети, өтө таасирдүү Курандын мужизалары аркылуу туура жолго үндөөсү жана ааламды бири-бирине бекем тартып кармап турган сырдуу күчтөн да тартымдуу болгон Куран акыйкаттарына коңшу жана жакын болгон Мадинадагы мунафык эки жүздүүлөрдүн көшөрүп адашууда калуулары менен туура жолго кирбөөлөрүнүн себеби жана сыры эмнеде?

Жообу: Бул эки бөлүмдөн турган коркунучтуу суроону түшүндүрүп берүү үчүн, өтө терең бир эрежени баяндоого туура келип турат. Ал мындайча:

Бул ааламдын Жаратуучусунун Жамалий (Сулуулугуна таандык) жана Жалалий (Айбаттуулугуна таандык) болгон эки түрдүү ысымдары бар. Ошондуктан ошол Сулуулугуна жана Айбаттуулугуна таандык болгон ысымдары өздөрүнүн өкүмдөрүн башка-башка көрүнүштөрдө көрсөтүүнү керек болгондуктан, Улуу Жаратуучубуз бул ааламда бири-бирине терс болгон нерселерди бири-бири менен жуурулуштуруп, бири-бири менен теңдештирип жана бири-бирине

чабуул коюп, коргоно ала турган абал берүү менен пайдалуу бир күрөшүүгө кириптер кылган. Мына ошондуктан карама-каршы болгон нерселерди бири-биринин чегине жеткирип, карама-каршылык менен өзгөрүүлөргө жол берүү менен ааламды өзгөрүү мыйзамы менен өркүндөп-өсүү эрежелерине баш ийдиртип койгондуктан, ошол жаратылыш дарагынын эң маанилүү мөмөсү болгон адам баласын дагы ошол күрөшүү мыйзамына киргизип, инсандын өсүп өнүгүүсүнө себеп боло турган күрөшүү эшигин ачып, мусулмандарга каршы бетмебет чыгуу үчүн шайтандар үчүн да кээ бир куралдарды берген.

Мына ушул өтө терең сырдан улам пайгамбарлар көп жолу адашкандарга жеңилишкен. Өтө күчсүз жана алсыз болгон адашкандар руханий жактан абдан күчтүү болгон мусулмандарга убактылуу үстөмдүк кылышып, каршы туруп жатышат. Бул таң калыштуу тирешүүнүн сыры мындайча:

Адашуу менен капырдыкта жокко чыгаруу, четке кагуу, милдетин таштоо бар, кандайдыр бир эмгекти талап кылбайт. Анан

дагы аларда талкалоо бар болгондуктан, өтө жеңил жана оңой, аз гана аракет керектелет. Анын үстүнө чектен чыгуу бар болгондуктан, аз гана амал менен көп адамдарга зыян берип, коркутуу жана фараондук жагынан аларга үстөмдүк кылышат. Ошондой эле акыбетти көрө албаган, учурдагы рахаттарга байлануучу, эркиндикти каалоочу инсандардагы өсүмдүктөргө, жаныбарларга таандык сезимдердин бар болуусу да, акыл менен жүрөк сыяктуу адамдык сезимдерге өкүм жүргүзүп, келечекти ойлоо милдетин унуттурууда.

Туура жолдогулар, пайгамбарлар жана ааламдардын Жаратуучусунун сүйүктүүсү болгон Ардактуу пайгамбарыбыз Мухаммад алейхиссалаату васалламдын ыйык жолу – ары бар болгон, ары далилденген, ары оңдоочу, ары аракетчил, ары чектөөдө тууралыкты кармаган, ары иштин соңун ойлогон, ары кулчулук, ары напсинин фираундугу менен эркиндигин жок кылуу сыяктуу маанилүү негиздер бар болгондуктан, Нурдуу Мадинада болгон ал мезгилдин эки жүздүүлөрү ошол жаркыраган Күнгө каршы

жарганат сыяктуу көздөрүн жумуп, пайгамбарыбыздын (с.а.в) ошол улуу тартуу күчүнө каршы шайтандын тартылуу күчүнө кабылышып, адашууда калышкан.

Мындай суроо туулат: ардактуу пайгамбарыбыз Мухаммад алейхиссалаату вассаллам, ырас, ааламдардын Жаратуучусунун сүйүктүүсү болгон, колундагысы жана тилиндегиси акыйкат болгон, ошондой эле аскерлеринин кээ бирлери периштелер болгон, бир ууч суу менен ордосун сугарган, төрт ууч буудай жана бир улактын эти менен миң адамды тойгуза турган зыяпат берген, каапырлардын аскерлеринин көздөрүнө бир ууч топурак чачуу аркылуу ал бир ууч топурактан ар бир капырдын көзүнө топурак кирүүсү менен аларды качырган, дагы ушул сыяктуу миңдеген мужизалардын ээси болгон Жараткандын бир командири эмне үчүн Ухуд согушунун аягында жана Хунейн согушунун башталышында жеңилип калган?

Жообу: Бүткүл адамзат коомдук жана жекече жашоодогу эрежелерди андан үйрөнүү үчүн жана Даанышман Аллахтын каалаган мыйзамдарына баш ийүүгө үйрөтүү үчүн

жана даанышмандык эрежелерине ылайык аракет кылуусу үчүн Ардактуу пайгамбарыбыз Мухаммад алейхиссалаату васаллам бүткүл адамзатка ээрчитүүчү, имам жана жол башчы катары жөнөтүлгөн.

Эгер Ардактуу пайгамбарыбыз Мухаммад алейхиссалаату васаллам коомдук жана жекече жашоосунда дайыма таң калыштуу иштерге жана мужизаларга гана таянганда, анда чыныгы имам жана чыныгы жол башчы боло алмак эмес. Мына ушул сырдан улам, тек гана өз максатын тастыктатуу үчүн анчамынча, зарыл болгон убактарда гана жокко чыгаруучулардын ооздорун жабуу үчүн мужизаларды көрсөтөөр эле. Башка убакыттарда баарынан мурун Аллахтын буйруктарына өзү итаат кылганы сыяктуу, Жараткандын Даанышмандыгы жана каалоосу менен негизделген Адатуллаха (Аллахтын ааламга койгон мыйзамына) баарынан мурун өзү баш ийип, итаат кылаар эле.

Душмандарына каршы соот кийип, «Калканга жашынгыла!» – деп буйрук берээр эле. Жараланат эле, азап чегээр эле. Мунун баары, Аллахтын даанышмандык мыйзамына жана

ааламдагы улуу табигый шариятка толук түрдө баш ийүү менен итаат кылууну көрсөтүү үчүн болгон.

ОНУНЧУ ИШАРАТ:

Ибилистин эң амалкөй азгырыгынын бирөөсү да өзүн ээрчигендерге өзүнүн бар экендигин жокко чыгаруу. Биздин заманда, өзгөчө материалисттик философия менен аң-сезими булгангандар бул ачык-айкын маселеде күмөн санагандыктары үчүн, шайтандын бул амалкөйлүгүнө карата бир-эки ооз сөз айтып өтөбүз. Ал мындайча:

Адамдардын арасында шайтандын милдетин аткарып жүргөн адам түспөлүндөгү жагымсыз рухтарды көз менен көрүп күбө болгонубуз сыяктуу, жиндерден дагы денесиз жаман рухтардын бар экендиги дал ошондой эле анык.

Эгер алар материалдык дене кийишкенде, бул зыянкеч инсандардын дал эле өзү болмок. Ошондой эле эгер бул инсан сүрөтүндөгү шайтандар денелерин чыгарып коюшса, ошол жин шайтандардын дал өзү болушмак. Атүгүл, ушул өтө бекем байланыштан улам, бир адашкан агымдагылар:

“Инсан кебетесиндеги өтө зыянкеч жаман рухтар өлгөндөн кийин шайтан болуп калышат” деген жоромолго келишкен. Жогорку сапаттагы бир нерсе бузула турган болсо, жөнөкөй бир нерсенин бузулуусунан жүз эсе бузук болоору бизге маалым.

Мисалы: Сүт же айран бузулса, жегенге жарай берет. Ал эми сары май бузулса, жегенге жарабайт, кээде уу сыяктуу болуп калат. Дал ошол сыяктуу, макулуктардын эң урматтуусу, балким, эң жогоркусу болгон адам баласы да эгер бузула турган болсо, бузулган айбандардан да өткөн бузуку болот.

Сасып, жыттанып кеткен нерселердин жытынан ыракат алган быжыраган курттар сыяктуу жана чагуу менен ууландыруудан ыракат алган жыландар сыяктуу адашуу баткагындагы жамандыктар менен жаман ахлактар аркылуу Ыракаттанып, сыймыктанып жана зулумдуктун караңгылыгындагы зыяндар менен кылмыштардан Ыракат алышат. Кудум шайтандын кейпине киришет. Ооба, жин шайтандардын бар экендигине анык далил – бул инсан-шайтандардын бар болуусу.

Экинчиден: “Жыйырма тогузунчу сөздө” (Рисале-и Нур жыйнагынын “Сөздөр” китепчесинде) жүздөгөн анык далилдер менен руханият менен периштелердин бар экендиги далилденген эле, мына ошол жерде шайтандардын дагы бар экендиктери далилденет. Бул жагын “Сөздөргө” тапшырабыз.

Үчүнчүдөн: Бул ааламдагы жакшы иштердеги мыйзамдардын өкүлдөрү жана күзөтүүчүсү болгон периштелердин бар болуусун – бардык диндер кабылдаган сыяктуу, жаман иштердин өкүлдөрү, сүйүнчүлөөчүлөрү жана ал иштердеги мыйзамдардын себепчиси болгон жаман рухтар менен шайтандар бар болуусу, даанышмандык жана акыйкат көз карашында анык, атүгүл, жаман иштерде да аң-сезимдүү бир парданын бар болуусу керек.

Анткени, Жыйырма экинчи сөздүн (Рисале-и Нур жыйнагындагы) башында айтылган сыяктуу, адам баласы кайсы бир нерсенин чыныгы сулуулугун көрө албагандыгы үчүн, же ошол нерселердин сырткы көрүнүшүндөгү кемтик менен кемчиликтердин акылмандуулугун жана ага болгон ырайы-

мын билбегендиги үчүн Улуу Жаратуучуга каршы баш көтөрбөө, ырайымын жокко чыгарбоо, даанышмандыгын сындабоо жана орунсуз даттанбоо үчүн сырткы бир себептерди парда кылган. Мунун бардыгы, Жоомарт Жаратуучу жана Чыныгы Даанышман Аллахка багытталбасы үчүн, кабыл этпөө, сындoo жана даттануу ошол пардаларга жашырылган. Кандайча өлүм алдында жаткан бир пенденин азирети Азирейилге болгон таарынуусу жана даттануусунан куткаруу үчүн ооруларды ажалга парда кылып койгон. Дал ошол сыяктуу Азирейил (ас)ды да рухтарды алууда бир парда кылган:

Анткени ырайымсыз деп ойлогон ал жагдайлардан келген даттануулар Аллах Таалага багытталбоосу үчүн пардаларды койгон. Ошондой эле, өтө катуу жамандыктардан улам пайда болгон каршы чыгуу, сындoo Улуу Жаратуучуга багытталбашы үчүн улуу Тарбиялоочунун акылмандуулугу шайтандардын бар болуусун талап кылган.

Төртүнчүдөн: Адам баласы кичинекей бир аалам болгон сыяктуу, аалам дагы – чоң бир инсан. Бул кичинекей инсан ошол чоң

инсандын мазмуну жана негизи болот. Адам баласында болгон үлгүлөрдүн чоң асыл нускалары Улуу инсанда да сөзсүз түрдө болот.

Мисалы: Инсанда эске тутуу жөндөмүнүн бар экендиги – ааламдагы Лавхуль Махвездун бар экендигинин анык далили болот. Ошондой эле, инсандын жүрөгүнүн бир бурчунда Лумме-и шайтания деп аталган бир азгырык салуучу куралдын жардамы менен жана күмөн салуучу сезимдин айтканы менен сүйлөгөн шайтандын тили кичинекей бир шайтан сыяктуу болгондугун жана ээсинин каалоосуна терс жана арзууларына каршы аракет кылгандыгын баары өз жан дүйнөсүндө сезип көрүүсү ааламдагы чоң шайтандын бар экенине да анык далил болот.

Мына ушул шайтандын тили жана ушул күмөнгө салуучу сезим бир кулак менен бир тил сыяктуу болгондуктан, ага шыбырап жаткан жана аны сүйлөтүп жаткан сырттагы зыяндуу бир макулуктун бар экендигин көрсөтүп жатат.

ОН БИРИНЧИ ИШАРАТ:

Адашкандардын жамандыктарынан ааламдын ачууланганын, бардык элементтердин кыжыры келгендигин жана бүткүл жаратылган макулуктардын ызырынганын Ыйык Куран мужизалуу түрдө кабар берип жатат. Тагыраак айтканда:

Ыйык Куран Нух пайгамбардын коомуна келген топон суу аркылуу асман менен жердин чабуулун, Самуд жана Ад коомдорунун Жаратуучуну жокко чыгарууларынан аба элементинин кыжырдануусун, Фираундун коомуна каршы суу элементи менен деңиздин ызырынуусун, Карунга каршы топурак элементинин ачуулануусун жана капырларга каршы Акыретте болсо **تَكَادُ تَمَيِّزٌ مِنَ الْعَيْظِ** эрежеси боюнча Тозоктун ачуулануусун, ошондой эле башка макулуктардын да капырлар менен адашкандарга каршы ачуулануусун көрсөтүп жар салуу менен өтө коркунучтуу жана мужизалуу түрдө адашкандар менен Аллахка баш көтөргөндөрдү тыйып жатат.

Суроо: Эмне үчүн ушундай маанисиз, адамдардын анча арзыбаган иштери жана

жекече күнөөлөрү ааламдын ачуусун келтирүүдө?

Жообу: Кээ бир китептерибизде жана жогорудагы ишараттарыбызда далилдегенибиз сыяктуу: Капырдык менен адашуу коркунучтуу түрдө чектен чыгуу жана бардык жаратылган нерселердин укуктарын тебелей турган кылмыш болуп эсептелет. Анткени, ааламдын жаратылуусунун улуу натыйжасы адам баласынын кулчулугу жана Аллахтын тарбиялап-башкарып жатканына ыйман келтирип, итаат, моюн сунуу болуп саналат.

А бирок, капырлар менен адашкандар болсо, капырчылыгындагы Аллахты тануусу менен жаратылган нерселердин улуу максаттарын жана түбөлүктүү калуусунун себепчиси болгон ошол улуу натыйжаны жокко чыгарышканы үчүн бардык жаратылган нерселердин укуктарын тебелегендик болгону сыяктуу, бардык кооз жаратылган макулуктар Аллахтын ысымдарын күзгү сыяктуу чагылдырып көрсөтүп жаткандыктарын жокко чыгарып жатышканы үчүн, ошол ыйык ысымдарды тоотпостук болгону

сыяктуу, бардык кооз жаратылган нерселердин баалуулугун төмөн түшүрүү менен ошол макулуктарга өтө чоң акаарат келтирүү болуп саналат.

Анын үстүнө бардык жаратылган нерселердин ар бири өзүнчө өтө чоң милдеттер менен милдеттендирилип, ар бири өзүнчө Жараткандын кызматкерлери деген даражасынан капырлыгы аркылуу даражасын түшүрүп, жансыз, убактылуу жана маанисиз бир макулуктун деңгээлине түшүрүп көрсөткөндүктөн, бардык макулуктардын укуктарына каршы акаарат келтирүү болуп эсептелет.

Мына, адашуунун ар түрдүү даражаларына жараша аздыр-көптүр ааламдын жаратылышындагы Улуу Тарбиялоочунун даанышмандыгына жана дүйнөнү түбөлүктөштүрүүдөгү Кемчиликсиз Аллахтын максаттарына зыян берип жатышкандыктары үчүн баш көтөргөндөр менен адашкандарга каршы аалам ачууланып, бардык жаратылган нерселер кыжырланып, бардык макулуктар жинденишүүдө.

Эй, денеси кичинекей, бирок күнөөсү, айыбы жана зулумдугу чоң бечара инсан! Ааламдын ачуулануусунан, макулуктардын жийиркенүүсүнөн жана жаратылган нерселердин жинденүүсүнөн кутулгуң келсе, мына кутулуунун чарасы: Ыйык Курандын ыйык чөйрөсүнө кирүү жана Ардактуу пайгамбарыбыз Мухаммад алейхиссалату вассалламдын Сүннөтүнө моюн сунуу. Кир жана моюн сун!

ОН ЭКИНЧИ ИШАРАТ:

Төрт суроо жана алардын жооптору.

Биринчи суроо: Чектелген кыска бир өмүрдө жасаган күнөөлөр үчүн чексиз азап жана түбөлүктүү Тозокко түшүү кандайча адилеттүү болот?

Жообу: Жогоруда айтылган ишараттарда, өзгөчө мындан мурунку “Он биринчи ишаратта” капырдык менен адашуунун кылмышы чексиз кылмыш экени жана чексиз укуктарды тебелегендик экени анык түшүнүктүү болду.

Экинчи суроо: Шариятта «Тозок – кылган күнөөлөрүндүн жазасы, бирок Бейиш болсо

Аллахтын ырайымынан» – деп айтылган. Мунун сыры эмне?

Жообу: Жогоруда айтылган ишараттарда аныкталгандай, инсан эч нерсе жарата албай турган кичинекей бир каалоосу же болбосо аз бир иши аркылуу – бир нерсенин жок болуусуна себеп болуусу же болбосо ар дайым жасап жаткан туруктуу иштери менен – коркунучтуу талкалоого жана жамандыктарга себепчи болгондугу сыяктуу, напси менен сезимдери да ар дайым жамандыктар менен зыяндуу нерселерге оңой берилип кеткендиктен, ошол кичинекей аракеттин натыйжасынан пайда болгон күнөөлөрдүн жоопкерчилигин да ал өзү тартат.

Анткени, аны өзү каалады жана өзүнүн аракети менен ал иштин жасалышына себепчи болду. Ошондой эле, жамандык жоктукка таандык болгондуктан, пенде аны кылуучу болду.

Аллах да аны жаратты. Албетте, ошол чексиз кылмыштын жоопкерчилиги чексиз азап чегүүгө салат. Ал эми сооптор менен жакшылыктар болсо, барлыкка таандык болгондуктан, инсандын кылган иши жана

кичинекей каалоосу аларга жаратуучу себеп боло албайт. Инсан анын чыныгы жасоочусу боло албайт жана анын напсиси да жакшылыкка тарапкер эмес, тескерисинче, Аллахтын ырайымы аларды каалайт жана Жараткандын кудурети аны жаратат. Инсан тек гана ыйман менен, каалоо менен, ниет менен ээ боло алат. Ээ болгондон кийин, ал жакшылыктар болсо, ага мурун берилген дене жана ыйман нээматтары сыяктуу жогорудагы Аллахтын чексиз нээматтарына шүгүр кылуу болуп саналат. Нээматтарга карайт. Аллахтын убадасы менен бериле турган Бейиш болсо, Мээримдүүнүн ырайымы менен берилет. Сырттан караганда сыйлык сыяктуу, акыйкатта Аллахтын ырайымынан.

Демек, күнөөлөргө себепчи адамдын өзү, напсиси. Андыктан жаза алууга да өзү татыктуу. Жакшылыкта болсо, себепчиси да, акыйкаты да Чыныгы Жаратуучу болуп эсептелет. Инсан тек гана ыйман аркылуу ага ээ боло алат. “Андан сыйлыгымды каалайм” – деп айта албайт, “Аллахтын ырайымын күтүп жатам” – деп айта алат.

Үчүнчү суроо: Жогоруда айтылган баяндардан муну түшүндүм: Күнөөлөр – жайылуу жана четке чыгуу менен көбөйгөндүктөн, бир күнөө миң деп жазылышы керек эле, сооптор болсо, барлыкка таандык болгону үчүн материалдык түрдө көбөйбөгөндүктөн жана да пенденин жаратуусу жана напсинин каалоосу аркылуу болбогондуктан эч кандай сооп жазылбашы керек эле, же болбосо бирөө жазылышы керек эле. Эмне үчүн күнөө бирөө жазылат да, сооптор он, кээде миңге чейин жазылат?

Жообу: Аллах Таала Өзүнүн чексиз ырайымын жана Мээримдүүлүгүнүн улуулугун ошентип көрсөтүп жатат.

Төртүнчү суроо: Адашкандардын ийгиликтерге жетип жатышы жана алардын көрсөтүп турган күч-кубаты жана мусулмандарга үстөмдүк кылуулары алардын бир күч-кубатка же болбосо акыйкатка таянганын көрсөтүп турат. Демек, же мусулмандарда алсыздык бар, же болбосо аларда акыйкат бар?

Жообу: Эч качан андай эмес... Аларда эч кандай акыйкат жок, мусулмандарда да

эч кандай алсыздык жок. Бирок, тилекке каршы, ой толгой албаган кыска пикирдүү кээ бир карапайым адамдар элеңдеп күмөнгө түшүп, ишенимдерине зыян келтирип жатышат. Анткени алар айтышат: “Эгер мусулмандарда чындык жана акыйкат болгондо, мынчалык жеңилүүгө, кордолууга кабылбашы керек эле. Анткени акыйкат күчтүү.

الْحَقُّ يَغْلُو وَلَا يُغْلَى عَلَيْهِ деген негизги эреже боюнча, күч – акыйкатта. Эгер ошол мусулмандарга каршы үстөмдүк кылып жаткан адашкандардын чыныгы күч-кубаты жана сүйөнө турган бир тиреги болбогондо, мынчалык үстөмдүк менен ийгиликтер болбошу керек эле?

Жообу: Жогорудагы ишараттар менен анык далилдегенибиз сыяктуу, мусулмандардын басмырлануусу күч-кубатсыздыктан жана акыйкатсыздыктан эмес, ошондой эле адашкандардын үстөмдүк кылуулары да алардын кубаттуулугунан, кудуреттүүлүгүнөн жана сүйөнүүчү тирек тапкандыктарынан улам эмес. Жогоруда айтылган ишараттар менен ачык-айкын далилденгендиктен,

бул суроонун жообу жогорудагы ишараттардын топтолгон жыйындысы болуп саналат. Бул жерде тек гана алардын азгырыктары менен колдонуп жаткан кээ бир куралдарына ишарат кылабыз. Ал мындайча:

Мен өзүм буга көп жолу күбө болдум: Он пайыз бузуку адам токсон пайыз таза адамды жеңип алаар эле. Таң калаар элем. Изилдеп көрүп мындай бекем тыянакка келдим:

Ал үстөмдүк күч-кубаттан жана кудуреттен эмес, тескерисинче, бузукулуктан, төмөндүктөн, талкалоодон, мусулмандардын пикир келишпестигинен пайдалануудан, алардын ичине от жагуудан, талуу жерлеринен кармоодон, напси сезимдери менен жекече кара өзгөйлүктөрүн козгоодон, инсандын табиятында зыяндуу кен байлыктар сыяктуу болгон жаман жөндөмдөрүн иштетүүдөн, атак-даңк үчүн эки жүздүүлүк менен напсинин фараон сыяктуу текеберчилигин бапестегендиктен жана абийирсиздик менен талкалоолорунан, баарынын коркуусунан улам келип жатат.

Ошондуктан ал сыяктуу шайтандык азгырыктар менен убактылуу түрдө мусулмандарга үстөмдүк кылып жатышат. Бирок,

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ сыры боюнча жана

الْحَقُّ يُغْلُو وَلَا يُغْلَى عَلَيْهِ

эрежеси боюнча алардын ошол убактылуу үстөмдүктөрү пайда жагынан алар үчүн маанисиз болуу менен бирге, өздөрүнө Тозокту, ал эми мусулмандарга болсо Бейишти таптырууга себеп болууда.

Мына ошентип адашуу жолунда, алсыз адамдардын кудуреттүү көрүнүүсү жана маанисиз ошол адамдар атак-даңкка ээ болуусу, анан да атактуу көрүнүү жана адамдардын көңүлүн өздөрүнө бурдуруу үчүн, аз бир аракет менен коркутууга, зыян берүүгө өтүп өздөрүн күчтүү көргөзүшүп акыйкатчыларга каршы чыгышууда. Эмне болсо да, эл көрсүн, калк ал жөнүндө кеп кылсын. Күчкүбат эмей жалкоолук, милдет аткарбоо, бир нерсени бузуу менен болсо да. Мисалы: Ушундай атак-даңкты сүйгөн акмактардын бирөөсү: “Баары мен жөнүндө сүйлөшсүн” – деп намазкананы “булгап” койгон экен...

Атүгүл, ага баары наалат айтып кеп кылышса да, атакты жакшы көргөн жаны бул наалатка калган атак ага бийик көрүнгөндүгү эл оозунда лакап болуп айтылып жүрөт.

Эй, түбөлүктүү аалам үчүн жаратылган жана убактылуу ааламга тушуккан бечара адам, *أَفَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ* аятынын маанисине кара, кулак сал! Карачы, эмне деп жатат! Ачык маанисинде минтип буйруп жатат: “Адашкандардын өлүүсү менен адам менен байланышы болгон асмандар менен жер алардын жаназаларына ыйлашпайт, тагыраак айтканда:

Алардын өлгөнүнөн кубанышат”. Ал эми ишарат кылып жаткан маанисинде: “Туура жолдогулардын өлүүсү менен асмандар менен жер алардын жаназаларына ыйлашат, ажырагылары келишпейт” – деп айтып жатат. Анткени, ыймандуулар менен бүткүл аалам бекем байланышта, андан баары ыраазы. Себеби ыйман менен ааламдын Жаратуучусун билгендиги үчүн, ааламдын баалуулугун билип урмат кылат жана сүйөт. Адашкандар сыяктуу акаарат келтирип кордоп, жашыруун душмандык кылышпайт.

Эй инсан, ойлон! Сен сөзсүз өлөсүң. Эгер напси менен шайтанга моюн сунуп жүргөн болсоң, сенин коңшуларың, балким, сенин тууган-туушкандарың сенин жамандыктарыңдан кутулганы үчүн сүйүнүшөт. Эгер

عَوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

– деп, Куранга жана Аллахтын сүйүктүүсү болгон Мухаммад (с.а.в) га моюн сунган болсоң, анда асмандар менен жер жана бардык жаратылган макулуктар ар кимдин даражасына жараша, сенин да өз даражаңа карап сенден ажырагандыгына кайгырышып руханий түрдө көз жаштарын төгүшөт. Сансыз макулуктардын аза күтүүсү менен жана алардын акыркы сапарга узатуусу менен мүрзө эшиги аркылуу кирип жаткан түбөлүктүү ааламда сенин даражаңа карап сен үчүн жаркын келечек бар экендигине ишарат кылышат.

ОН ҮЧҮНЧҮ ИШАРАТ:

Үч темадан түзүлгөн.

Биринчи тема:

Шайтандын эң чоң амалкөйлүктөрүнүн бирөөсү: Ыйман акыйкаттарынын зоболосу

бийиктиги тууралуу мокок жүрөктүү, акылы тайкы, көз карашы кыска инсандарды алдап мындай дейт:

“Бир зат жалгыз өзү бардык атомдорду, планеталарды, жылдыздарды жана башка жаратылган нерселерди бардык турган турпаты менен тарбиялоочулук жаатында кам көрүү менен айландырып, башкарып жатат деп айтылат. Ушундай эбегейсиз ажайып олуттуу маселеге кандайча ынанса болот? Жүрөккө кантип батырып, пикирге кантип кабыл кылдырабыз?”-деп айтып, инсандагы алсыз тамырларды козгоп, капырчылык пикирлерин ойготот.

Жообу: Шайтандын бул амалкөйлүгүнө карата жаагын жап кылган сыр – “Аллаху Акбар” сөзү. Туура жообу да – “Аллаху Акбар!”. Ооба, “Аллаху Акбар” сөзүнүн Ислам шариятында өтө арбын түрдө кайталанып айтылуусу шайтандын жогорудагы амалкөйлүгүн бошко кетирүү үчүн. Анткени адамдын алсыз күч-кубаты, чабал кудурети жана чектелген акыл-эси ушундай чексиз улуу акыйкаттарды “Аллаху Акбар” такбиринин жарыгы менен көрүп тастыктап жана

“Аллаху Акбар” такбиринин күч-даремети менен ошол акыйкаттарды алып жүрөт. “Аллаху Акбар” такбиринин чөйрөсүндө орноштуруп шек-күмөнгө кабылган жүрөгүнө минтип айтат:

Бул ааламдын өтө тартиптүү түрдө чара көрүлүп жана айландырылып жатканы көз алдыбызда көрүнүп турат. Мында эки жол бар:

Биринчи жол: Мүмкүн, бирок өтө улуу жана таң калаарлык. Негизинде ушундай таң калычтуу чыгарма, укмуштуудай бир чеберчилик, көптөгөн өзгөчөлүккө ээ бир жол менен боло алат. Ошол жол жаратылган нерселердин, балким, атомдордун санынчалык бар болуусунун күбөлөрү болгон Ахад жана Самад болгон Алланын тарбиялоочулугу, эрки жана кудурети менен болот.

Экинчи жол: эч бир жагынан мүмкүнчүлүгү болбогон жана баш тарта тургандай мүшкүлдүү жана эч бир тарабынан орундуу болбогон капырчылык менен ширк (көп кудайлуулук) жолу. Анткени Жыйырманчы Кат (Рисале-и Нур жыйнагындагы каттар аттуу китепчеде)жана Жыйырма экинчи

Сөз сыяктуу көптөгөн рисалелерде (Рисале нур жыйнагындагы) өтө катуу бир түрдө ачыкталгандыгы боюнча: Андай учурда ааламдын ар бир жаратылган нерсесинде, атүгүл, ар бир атомунда абсолюттук бир кудайлык сапат жана жалпыны камтыган бир илим, чексиз бир кудурет болушка туура келет.

Анткени жаратылган нерседе кантип эле толугу менен көзгө көрүнгөн чексиз деңгээлде мыйзам жана тартип өтө ченемдүү өлчөмдө өлчөм жана артыкчылык менен өтө жетишкен жана өтө кооз болгон көркөм чеберчиликтин оймо-чиймелери бар боло алсын?

Корутунду: Эгер толук ылайыктуу жана толук орундуу болгон улуу жана шаңдуу тарбиялоочулук болбосо, ал учурда ар тарабынан акыл кабыл кылбаган жана мүмкүн болбогон бир жолду көздөөгө туура келет. Жөндүү жана зарыл болгон улуулуктан качуу менен мүмкүн болбогон жана кабыл кылынбаган жолдорго кирүүнү шайтан дагы сунуш кыла албайт.

Экинчи тема:

Шайтандын опурталдуу амалкөйлүктөрүнүн бирөөсү – адамга өзүнүн кемчилигин мойнуна алдырбаска кылган аракети. Анын максаты адамга Аллага тообо келтирүү жана жалбаруу эшигин жаап коюу менен адамдын напсисинин менменсинүүсүн козгоп, напси өзүн адвокат сымал актап кемчиликтен өзүн арууласын.

Ооба, шайтанды тыңшоочу напси өзүнүн кемчилигин көрүүнү каалабайт, көрсө да жүздөгөн шылтоолор, жоромолдор менен буйтактайт.

وَ عَيْنُ الرِّضَا عَنْ كُلِّ عَيْبٍ كَلِيلَةٌ

сыры боюнча напсисине ыраазы болуу көз карашы менен карагандыктан айыбын караманча көрбөйт. Айыбын көрбөгөндүктөн улам мойнуна албайт, истигфар айтпайт, Аллага жалбарууну каалабайт. Ошону менен шайтанга маскара болот. Азирети Жусуп (А.С.) сыяктуу улуу пайгамбар

وَمَا أُبْرِيئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

деп айткан болсо, кантип напсиге ишенсе болот?

Напсинин айыбын көргөн кемчилигин да көрө билет. Кемчилигин мойнуна алган истигфарга өтөт. Истигфар айткан болсо, жалбарууга өтөт. Ал эми жалбарган адам болсо, шайтандын жамандыктарынан кутулат. Өзүндөгү кемчиликти көрбөш – ал кемчиликтен дагы чоң бир кемчилик. Айыбын моюнга албоо – чоң бир ката. Айыбын көргөн болсо, анда ал айып кемчиликтен чыгат, күнөөсүн мойнуна алса, кечиримдүүлүккө акылуу болот.

Үчүнчү тема:

Адам баласынын коомдук жашоосун бузган шайтандын амалкөйлүктөрүнүн дагы бирөөсү төмөндөгүдөй: Ыймандуу адамдын жалгыз бир жамандыгы менен бардык жакшылыктарын жаап салат. Шайтандын бул амалкөйлүгүн угуп жүргөн ынсапсыз адамдар ыймандууларга душмандык кылышат. Ал эми чындыгында Алла Таала Хашир (Кайра тирилүү) майданында толук адилеттүүлүктү көрсөтүү менен чоң таразада адамдын милдеттүү болгон амалдарын тарткан учурда жакшылыктары жамандыктарынан көп же аз болуусуна байланыштуу өкүм

чыгарат. Анан да күнөөлөргө бара турган шарттар көп жана ишке ашыруу оңой болгондуктан, айрым учурда жалгыз бир жакшылык аркылуу көптөгөн күнөөлөрүн жаап салат.

Демек, бул дүйнөдө Алла Тааланын ошол адилеттүүлүгү менен мамиле кылыш керек. Эгер бир адамдын жасаган жакшылыктары жамандыктарынан сан жана сапат жагынан көбүрөөк болсо, ал адам сүйүү жана урматка татыктуу болот.

Балким, жалгыз бир баалуу жакшылыгы менен көптөгөн жамандыктарына кечиримдүүлүк назары менен караш керек. А бирок адам баласы табиятындагы зулумдук жөндөмүнө жараша, шайтандын азгыруусу аркылуу, бир адамдын жүз жакшылыгын болбогон бир жамандыгынын айынан унутуп, момун бир тууганына душмандык кылып күнөөлөргө кирет. Айталык бир чымындын канатын көз үстүнө койсок, чоң бир тоону көрсөтпөй жаап калат. Ошондой эле адам да кара өзгөйлүк ниети аркылуу чымындын канаты сыяктуу болгон бир жамандыктын айынан тоо сыяктуу жакшылыктарды жаап

унутуп момун бир тууганына душмандык кылып, адамзаттын коомдук жашоосунда бузуку бир куралга айланып калат.

Шайтандын өйдөдөгү амалкөйлүктөрүнө окшогон дагы башка бир айлакерликтери менен адамдын дурус пикирин талкалап ыйман акыйкаттарына каршы адамдын туура ой жүгүртүүсүн бузуп, пикиринин түздүгүн зыянга учуратат. Ал төмөндөгүчө:

Ыйман акыйкаттарынын бирөөнө тийиштүү аныкталган жүздөгөн далилдердин өкүмүн болоор-болбос негизсиз бир шылтоолор менен жок кылууну каалайт. А бирок кайталанып жүргөн эрежелер боюнча: “Далил көрсөткөндүн бирөөсү көптөгөн кабыл кылбоочуларга үстөмдүк кылат”. Доо ачуу маселесинде далил көрсөткөн бир күбөнүн өкүмү, ак жерден танып жүздөгөн моюнга албагандарга үстөм болот. Ушул акыйкатка ылдыйдагы мисал менен карап көрөлү. Ал мындайча:

Бир имараттын жүздөгөн жабык эшиктери бар дейли. Жалгыз бир эшигин ачуу менен ал сарайга кирсе болот, аны менен башка эшиктери да ачылат. Эгерде бар-

дык эшиктер ачык болуп, бир-экөөсү гана жабык турса, ал имаратка кире албайсың деп айтылбайт. Мына ыйман акыйкаттары да ошол имарат сыяктуу. Ар бир айтылган далил бир ачкыч сыяктуу далилдеп эшиктерин ачып берет. Жалгыз бир эшиктин бек болуусу менен ыйман акыйкаттарынан баш тартууга жана аларды четке кагууга болбойт.

Ал эми шайтан болсо айрым бир себептерге байланыштуу адамдын кайдыгерлигинен же сабатсыздыгынан пайдаланып, жабылуу турган ошол бир эшикти көрсөтүп, такталган бардык далилдерди назардан алып таштап, “мына бул имаратка кирүүгө болбойт, балким, бул сарай эместир, балким, ичинде эч нерсе жоктур!..”-деп адамды жолдон чыгарат.

Мына, эй шайтандын амалкөйлүктөрүнө дуушар болгон шордуу инсан! Диний, жеке жана коомдук жашоонун саламаттыгын тилесең жана ой-пикирдин тазалыгын, көз караштын түздүгүн жана жүрөктүн тынчтыгын кааласаң, Курандын өкүмдөрүнүн өлчөм-ченемдери жана Сүннөтү-Сенийенин (Пайгамбарыбыздын (с.а.в.) Улуу сүннөт-

төрү) таразасы менен жасаган иш-аракеттеринди жана башыңдан өткөргөн окуяларды тартып, Куранды жана Сүннөтү Сенийени ар дайым жол башчы тутуп:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

деп Алла Таалага баш калкала.

Мына бу он үч ишарат он үч ачкыч болуп эсептелет. Мужизалуу түрдө баян кылган Курандын эң акыркы сүрөөсү

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

сөзүнүн кенен түшүндүрмөсү жана булагы болгон:

*(أَسْتَعِيذُ بِاللَّهِ) (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ)
مَلِكِ النَّاسِ * إِلَهِ النَّاسِ * مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ * الَّذِي يُوَسْوِسُ
فِي صُدُورِ النَّاسِ * مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ)*

сүрөөсүнүн өтө күчтүү, абдан бышык сактануучу жайы жана урабас бекем чебинин эшигин ошол он үч ачкыч менен ачып киргин да, аман-эсен кутул!

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

*نِ وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ * وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ **